

REMZİ KİTABEVİ

William Shakespeare

VERONALI
İKİ BEYZADE

VERONALI İKİ BEYZADE

William Shakespeare

Veronalı İki Beyzade

Türkçesi
Bülent Bozkurt

Remzi Kitabevi

VERONALI İKİ BEYZADE / William Shakespeare

Her hakkı saklıdır. Bu yapıtın aynen ya da
özet olarak hiçbir bölümü, telif hakkı
sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Kapak: Ömer Erduran
Yayına hazırlayan: Ceyhan Usanmaz

ISBN 978-975-14-1262-1

BİRİNCİ BASIM: Nisan, 2008

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Remzi Kitabevi A.Ş. basım tesisleri
100. Yıl Matbaacılar Sitesi, 196, Bağcılar-İstanbul

GİRİŞ

Veronalı İki Beyzade

Yazılış ve yayımlanış tarihi: Shakespeare'in bu ilk romantik kome-disinin 1590-1595 tarihleri arasında yazıldığı tahmin ediliyor. Günümüze ulaşan metni ise, Shakespeare'in oyunlarının büyük bir bölümünü içeren ilk toplu basım *First Folio*'da (1623) yer almış. Bu metnin, belli bir gösterim için özellikle düzenlendiği ve büyük ölçüde kısaltıldığı anlaşıyor.

Kaynaklar: Shakespeare'in bu oyunun konusunu değişik kaynaklardan derlediği sanılmakla birlikte, araştırmacılar, yazarın esas olarak Portekizli yazar Jorge de Montemayor'un *Diana Enamorada* (1542) adlı romantik eserinden yararlandığı görüşünde. Bu hikâyenin, 1578 ve 1587 yıllarında yayımlanmış bir Fransızca çevirisi ve Bartholomew Yonge tarafından yapılmış ve 1598'da yayımlanmış bir de İngilizce çevirisi bulunuyormuş. Shakespeare'in, İngilizce çevirinin 1582'de tamamlanmış olan el yazmasını okumuş olabileceği düşünülüyor.

Oyunun özeti: Oyunun konusu Verona ve Milano'da geçiyor görünmekle birlikte, Shakespeare'in bu şehirler konusunda muhtemelen kafasının biraz karışık olduğu anlaşıyor. Örneğin, her iki şehir de deniz kenarında olmadığı halde, limanlarından söz ediliyor. İkinci perdenin beşinci sahnesi Milano'da geçtiği halde, uşak Speed, arkadaşı Lance'ı "Padua'ya hoş geldin!" diye karşılıyor. Genel olarak, *Veronalı İki Beyzade*'de, oyunun geçtiği mekânlarda ve önde gelen kişilerin karakter özelliklerinde tutarlılık göremiyoruz.

Oyunun başında, Veronalı beyzadelere Valentine, "Dünyayı gezip harikalarını görmek," ilerleyip yükselmek, deneyim kazanmak ve kendini sınamak amacıyla Verona'dan ayrılıp, soytarı ruhlu uşak Speed'le birlikte Milano'ya gitme hazırlıkları yapmaktadır. Bu arada, yakın arka-

daşı Proteus'u da, sevgilisi Julia'ya takılıp Verona'da kaldığı –ve kendini geliştirme fırsatını teptiği– için nükteli bir tavırla kınar. Proteus ve Julia tam aşklarını olgunlaştırma aşamasındayken, Proteus'un babası da, Valentine gibi dünyayı görmesi ve kendini geliştirmesi için oğlunu Milano'ya göndermeye karar verir.

İkinci perdede, Valentine, Milano'da, Milano Dükü'nün kızı Silvia'ya âşık olur. Proteus ise Julia ile duygulu bir vedalaşmadan sonra Milano'ya gitmek üzere Verona'dan ayrılır. Bu arada âşıklar, sadakatlerinin nişanı olarak birbirlerine karşılıklı birer yüzük verirler.

PROTEUS

*Birleşen ellerimiz sonsuz sadakatimin nişanı olsun.
Yokluğunda, adını anmadan tek bir saat geçerse,
İkinci saat korkunç bir kaza gelsin başıma,
Aşkını unutmanın bedelini ödetsin bana.*

Proteus'un komik uşağı Lance da Verona'dan ayrılacağı için mutsuzdur ve “taş yürekli” köpeği Huysuz, yuvadan ayrılırken bir damla bile gözyaşı dökmediği için (!) de hayal kırıklığına uğramıştır:

Bence şu Huysuz'dan hınzır köpek dünyaya gelmemiştir. Anam ağlıyor, babam inliyor, kız kardeşim zırlıyor, hizmetçi kadın uluyor, kedinin canı çıkıyor patilerini sürtmekten; evin hali perişan yani. Ama bu taş yürekli köpek daha bir damla gözyaşı dökmüş değil. Herif bir taş, hem de çakıl taşı; bir köpek kadar duygu yok içinde... Onu bırak, gözsüz büyükannemin bile ağlamaktan gözleri çıkardı gittiğimi görünce.

Valentine, Milano'ya gelen Proteus'a, Silvia'ya olan aşkından söz eder. Silvia ile Valentine evlenmek isterler, ancak Silvia'nın babası kızını zengin (fakat aptal ve ödle) Thurio'ya vermeye niyetlidir. Valentine ile Silvia da kaçma planları yaparlar. Ancak Proteus da beklenmedik bir şekilde Silvia'ya tutulur ve sevgililerin planını Dük'e anlatmaya karar verir. Bu arada Proteus'u özleyen Julia, erkek lallığına girerek Milano'ya hareket eder.

Üçüncü perdede, Proteus, sevgililerin kaçış planını Dük'e anlatır. Dük, Valentine'ı yakalar ve, planlarını kimden öğrendiğini açıklamadan, sürgüne gönderir. Dük'ün Silvia'yla evlendirmeyi düşündüğü Thurio, Silvia'nın kendisini beğenmediğinden yakınınca, kurnaz Proteus ona Silvia'yı övmesini ve Valentine'ı kötülemesini öğütler.

Dördüncü perdede, Valentine'la uşağı Speed haydutların eline düşer. Valentine'ın görünüşünden ve tavırlarından etkilenen ve Valentine gibi "tartışmalı" suçlardan hüküm giymiş ve sürgüne gönderilmiş olan haydutlar ona reisleri olmasını teklif ederler. Valentine da, kadınlara ve yoksullara zarar vermemeleri kaydıyla kabul eder.

Silvia'nın kendisiyle ilgilenebileceğine inanan Thurio, Proteus'un önerisi üzerine bir grup müzikçi tutarak onlara Silvia'nın penceresi altında ezgiler söyletir. Thurio gittikten sonra Proteus, Silvia'ya kendi aşkını açar, ancak Silvia'nın tepkisiyle karşılaşır. Bu arada Julia, bir kenarda onlara görünmeden, dehşet içinde bu sahneyi izler.

Babasının kendisini zorla Thurio ile evlendireceğini öğrenen Silvia, Valentine'a kaçmaya karar verir ve şövalye Sir Eglamour'dan kendisine yoldaşlık etmesini rica eder.

Bu arada Lance, tüm eğitimine rağmen, insan içinde nasıl davranacağını öğrenemeyen (!) köpeği Huysuz'la sorun yaşamaktadır. Yaptığı hatalar yüzünden uşağı Lance'ı kovan Proteus, erkek kılığına girip kendini Sebastian diye tanıtan Julia'yı yeni uşağı olarak hizmetine alır ve ondan, Silvia'ya bir mektup ve bir de armağan yüzük götürmesini, karşılığında da Silvia'nın resmini getirmesini ister. Julia büyük bir üzüntüyle, bu yüzüğün, ayrılırlarken Proteus'a verdiği yüzük olduğunu görür. Ancak Silvia, Julia'nın getirdiği armağanı geri çevirir.

Beşinci perdede, Silvia, Mantua'ya kaçış planını gerçekleştirir; Proteus ile Thurio da peşinden gider. Silvia yolda haydutların eline düşer. Proteus Silvia'yı kurtarır ve yeniden aşkını ilan eder. Silvia'dan yüz bulamayınca ve tam onu iğfal etmek üzereyken Valentine yetişir ve ona engel olur. Kendinden utanan Proteus af diler. Valentine arkadaşını affeder ve Silvia'yı ona bırakmayı önerir. Julia, bu olup bitenler karşısında bayılır. Daha sonra kimliğini açıklar ve Proteus'un vefasızlığını yüzüne vurur. Proteus Julia'nın hem haklı hem de Silvia kadar güzel olduğunu kabul eder.

Haydutlar, tutsak aldıkları Dük ile Thurio'yu Valentine'a getirirler. Valentine'ın tehditleri karşısında korkan Thurio, Silvia'ya talip oluktan vazgeçer. Thurio'nun ödekliliğini ve kişiliksizliğini gören Dük, kızını Valentine'a vermeyi önerir. Valentine'ın ricası üzerine, haydutları da affeder.

Sonuçta, çiftlerin düğününe katılmak üzere hepsi Milano'ya döner.

Shakespeare'in bu ilk romantik komedisinde arkadaşlık, dostluk, aşk, sadakat ve ihanet temaları ön planda. Bunlar arasında, özellikle tuhaf yanlarıyla işlenen ve oyunun başında Valentine'in şaka yollu "oracıkta solup gidiveren bir anlık haz," diye nitelediği aşk ve cinsellik dikkat çekiyor:

*Aşk da genç, körpe zihinleri şaşkına çevirir,
Goncayken kavurur, bahara ermeden soldurur,
Gelecek umutlarını, güzel hayalleri alır götürür.*

Bu temalar yanında, Veronalı İki Beyzade'nin yer yer duygu yüklü, şiirsel dili de Shakespeare'in sonelerini çağrıştırıyor.

*Ah, aşkın baharı meğerse farksızmış
Nisan gününün gelgeç ihtişamından;
Güneş bir an olanca güzelliğiyle parlarken,
Ansızın bir bulut her şeyi alıp götürüyor.*

O nedenle bazı yorumcular bu oyunda da, sonelerde olduğu gibi, yazarın aşk ve dostluklarından, kişisel yaşamındaki mutluluk dönemlerinde uğradığı hayal kırıklıklarından izler bulmuşlar.

Veronalı İki Beyzade Shakespeare'in sıkça sahnelenen oyunları arasında değil. 1598 yılında Francis Meres'in yaptığı bir atıf, oyunun o tarihte başarıyla sahnelendiği izlenimini veriyor. Bu tarihten sonra kayda geçen ilk sahnelenişi 1762 yılında, Londra'da, Drury Lane'de olmuş. Bu tarihte olduğu gibi, sonraki dönemlerde de oyun sahneye konarken büyük değişikliğe uğramış, özellikle, aşağıdaki konuşmada olduğu gibi, soytarı kimlikli uşakların komik tavır ve konuşmalarının yer aldığı bölümler ağırlık kazanmış.

VALENTINE

Nereden bildin âşık olduğumu?

SPEED

Efendim, bunun özel işaretleri var... ardıc kuşu gibi aşk şarkıları şakıyor-sunuz, vebalılar gibi yalnız dolaşıyorsunuz, yazma kitabını kaybetmiş okul çocuğu gibi hayıflanıyorsunuz, ninesini toprağa vermiş kadın gibi hep ağ-

*lamaklısınız, perhizde gibi yemeden içmeden kesildiniz, her an hırsız kol-
lar gibi gözünüze uyku girmiyor, Azızler Günü yortusundaki dilenciler gi-
bi konuşurken sızlanıyorsunuz.*

Veronalı İki Beyzade, hem Shakespeare'in erken dönem oyunların-
dan olduğu hem de günümüze bozuk bir metni ulaştığı için yazarın ün-
lü oyunları ile kıyaslanabilecek nitelikte değil. Yine de, özellikle dili, sı-
ra dışı kişileri ve ilginç kurgusu açısından, yazarın sonraki dönemlerde
ulaştığı sanatsal dehanın izlerini taşıyor.

Çeviride esas olarak aşağıdaki metin kullanılmıştır:

William Shakespeare: The Complete Works.

Edited by Peter Alexander, London, 1951.

Ancak özellikle *Norton Shakespeare* (1997) ve başka basımlardan da yararlanılmıştır.

Çeviri metninde, Alexander'ın kitabında yer alan metinle uyuşmayan bölümler için önce *Norton Shakespeare*'e bakılması önerilir.

Veronalı İki Beyzade

KİŞİLER

DÜK, Milano Dükü

SILVIA, Milano Dükü'nün kızı

PROTEUS, Veronalı bir beyzade

LANCE, Proteus'un şaklaban uşağı

VALENTINE, Veronalı bir beyzade

SPEED, Valentine'in şaklaban uşağı

THURIO, Valentine'in alık rakibi

ANTONIO, Proteus'un babası

PANTHINO, Antonio'nun uşağı

JULIA, Proteus'un sevgilisi

LUCETTA, Julia'nın nedimesi

HANCI, Julia'nın kaldığı hanın sahibi

EGLAMOUR, Julia'nın kaçmasına yardımcı olan şövalye

HAYDUTLAR

Hizmetkârlar, çalgıcılar

Olayların geçtiği yerler: Verona, Milano ve Milano ile Mantua arasında bir orman

BİRİNCİ PERDE

B i r i n c i S a h n e

(Verona, açık bir alan. Valentine⁽¹⁾ ve Proteus.⁽²⁾)

VALENTINE

Boşa nefes tüketme, sevgili Proteus.
Evine bakan insanın aklı da evcil olur.
Yani, o kıymetli sevgiline olan aşkın
Senin şu körpe günlerini
Onun tatlı bakışlarına zincirlemese, 5
Hadi beraber gidelim, derdim.
Miskin miskin evde oturacağına,
Gençliğini aylıklıkla harcayacağına,
Dünyayı gezer, harikalarını görürdün. Ama,
Madem âşıksın, şaşma aşkından ve mutlu ol. 10
Ben de âşık olsam aynı şeyi yapardım.

PROTEUS

Demek gidiyorsun. Aziz Valentine, elveda.
Gezdiğin yerlerde, nadide, hoş şeyler gördüğünde
Proteus'unu düşün. Sevinçli gününde beni getir aklına,

(1) Valentine: Saint (Aziz) Valentine; âşıkların koruyucu azizi. Dolayısıyla, Valentine'm oyunda, bir anlamda "vefalı âşığı" temsil ettiği söylenebilir.

(2) Proteus: Klasik Yunan mitolojisinde, Deniz tanrısı Poseidon'un -ayıbalığı sürülerini güden- çobanı. Proteus, dilediğinde şekil değiştirebilirmiş. Bu nedenle, "Proteus" adı, bu oyunda olduğu gibi, zaman zaman vefasızlığı çağrıştırıyor.

Mutluluğunu benimle paylaş. Başın derde girerse –
 Gün olur tehlikeye düşersen –
 Kutsal dualarım yanında olsun;
 Tespihimi hep senin için çekeceğim, Valentine.

15

VALENTINE

Bana hayır duanı da aşk kitabıyla edersin artık

PROTEUS

Sevdiğim bir kitapla edeceğim kesin.

20

VALENTINE

Derin bir sevginin sığ hikâyesiyle yani:
 Çanakkale Boğazı'nı geçen Leander'inki⁽¹⁾ gibi.

PROTEUS

Çok derin bir aşkın derin hikâyesi bu aslında;
 Çünkü Leander pabuçlarına kadar ıslanmıştı.

VALENTINE

Tamam, sen de botlarına kadar sıırıslıklamsın;
 Çanakkale Boğazı'nı da geçmediğin halde.

25

PROTEUS

Botlar mı? Alay etme, ne botu?

VALENTINE

Peki, peki, zaten yararı yok sana.

PROTEUS

Neyin?

VALENTINE

Aşkın. Bir harcadığına bak, bir de aldığına:
 Onca sızlanmaya karşı kayıtsızlık,
 Yürek sızısı yalvarmalara karşı bol naz,

30

(1) Leander: Klasik mitolojiye göre, Leander, sevgiliyle buluşmak için Çanakkale Boğazı'nı yüzerek geçerken boğularak ölmüş.

Uykusuz, bezgin, yorgun yirmi geceye karşı,
Oracıkta solup gidiveren bir anlık haz.

Her nasılsa kavuşan, bakarsın kavuştuğuna pişman,
Kavuşamayanın derdi zaten yaman. Sonuçta,
Ya ahmaklık uğruna akıl elden gider,
Ya akıllı ahmaklığına yenik düşer.

35

PROTEUS

Yani, sence ben ahmağın biriyim.

VALENTINE

Kendince de öyle olacaksın, er geç.

40

PROTEUS

Ama sen aşka verıştırıyorsun; ben aşk değilim ki!

VALENTINE

Ama efendin aşk, sen de buyruğundasın.
Ahmağın boyunduruğuna girmiş insan,
Akıllıdan sayılmaz artık bence.

PROTEUS

İyi de, ne demiş yazarlar:
“En güzel goncada bile
Zararlı kurt barındığına göre,
En akıllı insanda da
Çılgın aşkın varlığına şaşma.”

45

VALENTINE

Ayrıca da ne demişler: “En taze goncayı bile
Daha açamadan yediğine göre kurt,
Aşk da genç, körpe zihinleri şaşkına çevirir,
Goncayken kavurur, bahara ermeden soldurur;
Gelecek umutlarını, güzel hayalleri alır götürür.
Ama ben ne anlatmaya çalışıyorum ki sana!
Sen karasevdaya tutulmuşsun bir kere.
Hadi o zaman, bir daha elveda.

50

55

Babam limanda beni bekliyor;
Gemiye bindirip uğurlayacak.⁽¹⁾

PROTEUS

Ben de oraya kadar seninle geleyim. 60

VALENTINE

Hayır, sevgili Proteus. Burada vedalaşalım.
Milano'ya mektup yaz bana;
Aşkta kısmetin nasıl gidiyor, anlat.
Ayrıca, dostunun yokluğunda
Başından geçen her şeyi yaz. Ben de sana, 65
Kendi başından geçenleri yazarım.

PROTEUS

Milano'da mutluluk diliyorum sana.

VALENTINE

Ben de sana burada aynısını diliyorum.
Hadi, hoşça kal. (Çıkar.)

PROTEUS

O, şan şeref avında, bense aşk. 70
O, daha da onurlansınlar diye
Ayrılıyor dostlarından
Bense, hem kendimden vazgeçiyorum
Hem dostlardan; sırf aşk uğruna.
Ah Julia! Senin yüzünden 75
Başka bir insan oldum ben.
Kitaplarıma yüz çevirdim,
Vaktimi boşa harcıyorum,
Nasihatten anlamıyorum,
Dünyayı hiçe sayar oldum. 80

(1) Shakespeare'in, Verona ve Milano'yu, denize kıyısı olan ya da, Londra gibi, nehir yoluyla denize ulaşılabilen şehirler olarak düşündüğü anlaşılıyor.

Düşündükçe aklım hasta düştü,
Tasalandıkça, kalbim.

(*Speed girer.*)

SPEED

Hayırlı günler, Sir Proteus. Efendimi gördünüz mü, acaba?

PROTEUS

Şimdi ayrıldı; limana gidip Milano gemisine binecekti.

SPEED

O çoktan limana gidip gemisine bindi o zaman;
Bense koyun gibi kaldım burada işte.

85

PROTEUS

Evet, çoban biraz uzaklaştı mı, koyunlar hemen dağılır.

SPEED

Yani, siz şimdi efendime çoban, bana da koyun diyorsunuz.

PROTEUS

Evet.

SPEED

O zaman uyusam da, uyansam da,
benim boynuzum onun boynuzu oluyor.⁽¹⁾

90

PROTEUS

Saçma bir cevap; tam koyunca.

SPEED

Buna göre, ben koyunum, ha?

PROTEUS

Doğru; efendin de çoban.

(1) "Benim boynuzum...": "Speed uşak olduğu için, boynuzları dahil, her şeyiyle efendisine ait." Burada Speed'in neyi kastettiği belli değil. Bir masala, çocuk şiirine veya kıssaya gönderme yapıyor olabilir. Bazı yorumcular, dizelerin İngilizce aslında geçen "horn" teriminin boynuz değil (koyunlar boynuzlu olmayacağından), boru (nefesli çalgı) olduğu görüşünde. Ancak, bu durumda da sözcüğün neden çoğul olduğu açıklık kazanmıyor. Ben, Speed'in kişiliğini göz önüne alarak "boynuz"u yeğledim.

SPEED

Hayır değil; misalle kanıtlayabilirim.

95

PROTEUS

Ben de misalle tersini kanıtlarım.

SPEED

Koyun çobanı aramaz, çoban koyunu arar.

Oysa, ben efendimi arıyorum, ama efendim beni aramıyor.

O halde, ben koyun olamam.

PROTEUS

Koyun, yemi için çobanın peşinden ayrılmaz; ama çoban yemeği için koyunun peşinden gitmez. Sen para için efendinin peşinden ayrılmazsın, ama efendin para için senin peşine düşmez. Gördüğün gibi, sen koyunsun.

100

SPEED

Bir misal daha verirsen "me" diye melemeye başlayacağım.

PROTEUS

Tamam o zaman. Mektubumu Julia'ya verdin mi?

105

SPEED

Evet, efendim; bendeniz kayıp koyun; o dantelli koyuna⁽¹⁾ mektubunuzu verdim. Ama o dantelli koyun ben kayıp koyuna zahmetim karşılığında hiçbir şey vermedi.

PROTEUS

Bu kadar koyuna çayır küçük kaldı.

SPEED

Arazi çok yüklenince fazlalığı şişlemek⁽²⁾ lazım bence.

110

PROTEUS

Senin gibi kaçkınların da sırtında odun paralamak lazım.

(1) Dantelli koyun: Bazı araştırmacılara göre, argoda "yosma" anlamına gelen bir söz.

(2) Şişlemek: Öldürmek. Bu arada, "şişleme"nin cinsel çağrışımları da olabilir.

SPEED

Dediniz de, mektubunuzu götürdüm diye biraz bozukluk verseniz de paralansam.

PROTEUS

Kafamı bozarsan bozukluğu görürsün.

SPEED

Sevgilerinize mektup götürdük diye mi?
Bozukluktan kat kat fazlasını hak ettik aslında.

115

PROTEUS

Peki, ne dedi?

SPEED (*Evet, anlamında başını sallar.*)

Evet.

PROTEUS

Aptallığı bırak, ne sallıyorsun başını? Evet ne?

SPEED

Yanlış anladınız, efendim. Başını sallayan o.
“Evet”, “evet, diye başını salladı,” demek.

120

PROTEUS

Sonuç tam bir aptallık!

SPEED

Valla bilmem, sonucu çıkaran siz olduğunuza göre,
sizde demek.

PROTEUS

Mektubu götüren sen olduğuna göre, sende tabii.

125

SPEED

Mektubu boşa götürdüğüme göre, doğru galiba.

PROTEUS

Niye boşaymış?

SPEED

Vallahi, efendim, mektubu elimle teslim ettikten sonra elim boş döndüğüme göre, demek kafam da boşmuş.

PROTEUS

Vay canına, bayağı hazırcevapsın!

130

SPEED

Yine de, sizin miskin kesenize yetişemiyorum.0

PROTEUS

Hadi, hadi, konuyu biraz aç bakalım.
Mektubu alınca ne dedi?

SPEED

Siz keseyi açın, konu kendiliğinden açılır.

PROTEUS (*Para verir.*)

Pekâlâ, al bakalım, zahmetine karşı. Şimdi söyle, ne dedi?

135

SPEED

Vallahi, efendim, sizin işiniz epey zor bence.

PROTEUS

Yani, hepsi bu mu alabildiğin?

SPEED

Aslında, efendim, hiçbir şey alamadım mektubunuza karşı, tek bir duka bile. Yani, aşkınızı götürdüğümde bana bu kadar pintilik eden, baş başa kaldığınızda haydi haydi pinti olur. Bence ona taş dışında hediye vermeyin; çünkü kendisi çelik gibi sert.

140

PROTEUS

Peki ama, hiçbir şey mi demedi?

SPEED

Demedi. "Zahmetine karşı al şunu," bile demedi. Ama doğrusu sizin cömertliğinize diyecek yok! Sayenizde bir

145

meteliğim de oldu. Bu durumda, kendi mektubunuzu kendiniz götürürsünüz artık. Şimdi bana müsaade; efendime selamınızı iletirim. (Çıkar.)

PROTEUS

Uğurlar olsun! Git de gemini batmaktan kurtar:
Karada kuru ölüm olduğuna göre kaderin,
Sen içinde oldukça o gemiye bir şey olmaz.⁽¹⁾
Gidip doğru dürüst bir ulak bulayım kendime.
Bu mankafanın getirdiği mektubu
Benim Juliam ciddiye alamazdı zaten.

150

İ k i n c i S a h n e

(Verona. Julia'nın evinin bahçesi. Julia ve Lucetta.)

JULIA

Nihayet baş başa kalabildik, Lucetta.
Ne dersin, aşka düşsem mi artık?

LUCETTA

Düşün ama, dikkat edin, bir yeriniz incinmesin.

JULIA

Peki, her gün beni görmeye, konuşmaya gelen
O kibar beyler arasında, sence
En çok hangisi layık aşkıma?

5

LUCETTA

İsterseniz siz adlarını sayın,
Ben de naçizane fikrimi söylerim.

(1) Burada bir atasözüne gönderme var: "Kaderinde asılmak varsa, denizde boğulmazsın."
"Kuru ölüm": "Islak ölüm"den farklı olarak, karada ölüm.

JULIA

Yakışıklı Sir Eglamour'a ne dersin?

LUCETTA

Şövalye olarak, tatlı dilli, zarif ve hoş;
Ama yerinizde olsam asla ona varmazdım.

10

JULIA

Peki, varlıklı Mercatio nasıl?

LUCETTA

Varlığı güzel, ama kendi şöyle böyle.

JULIA

Kibar Proteus'a ne diyorsun?

LUCETTA

Tanrım, Tanrım! Biz hiç akıllanmayız!

15

JULIA

Ne oluyor? Proteus'un adını duyunca
Niye öyle ateşlendin birden?

LUCETTA

Afedersiniz, aziz bayan, haddimi aştım;
Bu kibar beyler hakkında fikir yürütmek
Benim gibilere düşmez tabii.

20

JULIA

Ama niye hepsi değil de, özellikle Proteus?

LUCETTA

Pekâlâ, iyiler arasında en iyisi Proteus.

JULIA

Neden?

LUCETTA

Benimki kadınlara özgü bir neden:
En iyisi o, çünkü en iyisi o.

25

JULIA

O zaman, aşkım ona mı gitsin sence?

LUCETTA

Evet, yoksa boşa gider.

JULIA

Ama içlerinde bir tek o bana teklifte bulunmadı.

LUCETTA

Oysa içlerinde bir tek o seviyor sizi bence.

JULIA

Az konuştuğuna göre, aşkı da büyük olamaz.

30

LUCETTA

Kapalı kalan ateşin harı fazla olur.

JULIA

Aşkını göstermeyen sevmiyor demek.

LUCETTA

Yo, en çok dil döken, en az seviyor demek.

JULIA

Bir bilsem aklından geçeni!

LUCETTA (*Proteus'un mektubunu uzatır.*)

Şu kâğıda bir bakın, bayan.

35

JULIA

"Julia'ya" – peki, kimden bu?

LUCETTA

Okuyunca anlarsınız.

JULIA

Hadi canım, söylesene; kim verdi sana bunu?

LUCETTA

Sir Valentine'in uşağı; galiba da Proteus'tan geliyor.

Uşak mektubu size verecekti, ama onu görünce
Sizin adınıza aldım. Bağışlayın beni lütfen. 40

JULIA

Vay vay! Şu işe bakın, birisi aracılık ediyor!
Sen kim oluyorsun da aşk mektuplarını alıyorsun?
Arkamdan laf edip işler çeviriyorsun?
Bak, bu çok değerli bir görevdir. Belli ki, 45
Sen de tam ona layık bir görevlisin.
Pekâlâ, al bakalım şimdi bu kâğıdı.
(Mektubu Lucetta'ya verir.)

O kâğıt geldiği yere geri gitmeden
Sen buraya geri dönme.

LUCETTA

Aşk için aracılık edenin hakkı 50
Kınama değil, ödül olmalıydı.

JULIA

Gidiyor musun?

LUCETTA

Ben gideyim, siz de düşünün. (Çıkar.)

JULIA

Keşke şu mektuba bir baksaydım.
Ama şimdi onu geri çağırmak da ayıp; 55
Hem payla hem de aynı kusuru gene işle, de.
O da çok aptalmış, kadın olduğumu bildiği halde,
Mektubu gözüme sokup zorla okutmadı.
Kadın, iffetinden, "Hayır" diyebilir,
Ama teklifi yapan "Evet" anlasın ister. 60
Ne ayıp! Bu budala aşk da çok şımarık;
Huysuz çocuk gibi, önce dadısını tırmalıyor,
Sonra, dayacağı yiyince sinip değneği öpüyor.⁽¹⁾

(1) Yaramazlık ettiklerinde değnekle dövülen çocuklara bazen değneği öptürürlermiş.

Lucetta yanımda kalsa pek sevinecekken,
Kızcağızı bir güzel paylayıp kovdum nedense.
İçimdeki sevinçle yüreğim gülümserken,
Ben kaşlarımı çattım, öfkelenmişim gibi.
En iyisi, kendime ceza olarak Lucetta'yı geri çağırıp,
Kusurumu bağışla, demek şimdi.
Hey, Lucetta!

65

70

(Lucetta girer.)

LUCETTA

Hanımefendi ne arzu etmişlerdi?

JULIA

Yemek zamanı geldi mi?

LUCETTA

Keşke gelse de, hırsınızı benden değil
Tabaktaki etten alsanız.

(Elindeki mektubu yere düşürür ve eğilip alır.)

JULIA

O ne öyle telaşla yerden aldığıın?

75

LUCETTA

Hiç, bir şey değil.

JULIA

Niye eğildin o zaman?

LUCETTA

Bir kâğıt düşürdüm de, onu almak için.

JULIA

Hani bir şey değildi?

LUCETTA

Yani, benimle ilgili bir şey değil.

80

JULIA

Her kimle ilgiliyse, yalan dolu galiba.

LUCETTA

Bence değil, efendim,
Ama yanlış yorumlanırsa, o başka tabii.

JULIA

Galiba sevgilin sana şiir yazmış.

LUCETTA

Evet, bir müzik uydurup şarkı yapayım diye.
Hadi, bulun bir şey, siz bilirsiniz.

85

JULIA

Ben böyle havadan şeylerle uğraşmam.
Ama istersen "Tüy Gibi Aşk"ın müziğini dene.

LUCETTA

Böyle hafif bir parça için o çok ağır.

JULIA

Ağır mı? Altından kalkamayacaksın yani?⁽¹⁾

90

LUCETTA

Evet. Müzik güzelse, siz söyleyin bari.

JULIA

Niye sen değil?

LUCETTA

O kadarı beni aşar.⁽²⁾

JULIA

Görelim bakalım şu parçanı.

(Mektubu Lucetta'nın elinden almaya çalışır.)

Versene şunu, şapşal!

95

(1) Lucetta mektubu düşürdükten sonra, Julia ile aralarında geçen konuşmada, zaman zaman cinsel imalar da içeren, çok sayıda kelime oyunu var. Bunların bir bölümünü Türkçeye aktarmak mümkün olmadığından, imaları da ihmal etmeyerek, yaklaşık karşılıklar bulmaya çalıştım.

(2) Lucetta hem müziği hem de yüksek mevkideki ("beyzade") erkeği kastediyor.

LUCETTA

Sakin olun, yoksa şarkıyı okuyamazsınız.
Aslında pek de hoşuma gitmedi yanı.

JULIA

Niye gitmedi?

LUCETTA

Bence fazla acı.

JULIA

Bence de sen fazla yavansın.

100

LUCETTA

Bakın, çok tiz çıkıyor sesiniz;
Şarkının ahengini kaçırsınız bu sesle.
Burada pes perdeden bir ses lazım.⁽¹⁾

JULIA

İşe yaramaz; senin dilin tüm sesleri pes ettirir çünkü.

LUCETTA

Dilimin suçu yok, ben Proteus'un sözcüsüyüm.

105

JULIA

Bu işten sıkıldım artık.
Bu aşk yemini saçmalığına da
Son vermenin zamanı geldi.

(Mektubu yırtıp atar.)

Hadi sana güle güle; yerdeki kâğıtlar da kalsın;
Onlarla oynayıp yine beni sinirlendirme.

110

LUCETTA (Kendi kendine)

Umursamıyor gibi yapıyor ama içi gidiyor,
Bir mektup daha gelse de beni sinirlendirse, diye. (Çıkar.)

(1) Lucetta, Julia'nın bir erkeğe ihtiyacı olduğunu ima ediyor.

JULIA

Keşke aynısı gelse de gene sinirlensem!
 Ah, hain eller! Nasıl kıydınız o aşk dolu satırlara?
 Gaddar yaban arıları!⁽¹⁾ Hem tatlı balı yiyin
 Hem de bal veren arıları iğnenizle katledin!
 Bu yaptığıma karşı, her bir kâğıt parçasını öpmeliyim.

115

(Yerdeki kâğıt parçalarından bir kısmını toplar.)

Ne yazıyor burada? “Sevgili Julia” – sevgisiz Julia!
 Senin nankörlüğüne karşı, işte ben de
 Adını bu kaba taşlara böyle çarparım;
 Senin kibrini böyle nefretle tepelerim.
 Burada ne demiş? “Aşk vurgunu Proteus.”
 Zavallı yaralı ad! Yaran iyileşene kadar,
 Koynum sana döşek olsun bari.

120

Ama önce bir öpeyim de, çabuk iyileş emi!
 Ama iki üç defa “Proteus” yazılmış bu kâğıtlarda.
 Ne olur, canım rüzgâr, sakın eseyim deme.
 Ben her mektubun her harfini bulup okumadan,
 Bir kelime bile alıp götürme – kendi adım hariç!
 Onu ise, bir kasırğa gelsin, sarp, korkunç bir kayanın
 Tepesine uçursun, oradan da azgın denize fırlatsın.
 Ah, şurada, bir satırda adı iki kere geçiyor:
 “Zavallı, mahzun Proteus”, “bahtsız Proteus,”
 “Tatlı Juliama” – bunu yırtalım. Hayır, yırtmayalım;
 Pek güzel bağlamış onu çünkü kendi yakınan adlarına.
 En iyisi onları şöyle üst üste katlamalı. Hadi şimdi,
 Öpüşün, sevişin, dövüşün, ne isterseniz yapın.

125

130

135

(Lucetta girer.)

LUCETTA

Yemek hazır, efendim; babanız da bekliyor.

(1) Parnaklarını kast ediyor.

JULIA

Pekâlâ, hadi gidelim.

LUCETTA

Bu kâğıtlar böyle yerde kalırsa müzevirlik edebilirler.

140

JULIA

Senin için değerliyse, kaldır onları yerden.

LUCETTA

Kaldırayım da siz de beni yere indirin!

Ama böyle de yatarlarsa soğuk alacaklar.

JULIA

Bakıyorum pek meraklısın onlara.

LUCETTA

Bakan görüyor, tabii, hanımefendi.

Benim gözlerim de kapalı sanmayın;

Onlar da görüyor bir şeyler yani.

145

JULIA

Hadi, hadi; gidelim artık. (Çıkarlar.)

Ü ç ü n c ü S a h n e

(Antonio'nun Verona'daki evi. Antonio ve Panthino.)

ANTONIO

Söylesene Panthino, manastır avlusunda

Kardeşimle konuştuğunuz ciddi konu neydi?

PANTHINO

Yeğeni Proteus'tan söz ettik; sizin oğlunuzdan.

ANTONIO

Niye, ne olmuş ona?

PANTHINO

Kardeşiniz, siz lorduma şaştığını söyledi: 5
 Siz oğlunuzu burada tutup
 Gençliğini heba ederken,
 Adı sanı olmayan insanlar,
 Oğullarını dışarı gönderiyormuş,
 İlerlesin, yükselsinler diye. 10
 Kimi savaşa gidiyor, talihini orada deniyor;
 Kimi dünyanın uzak köşelerindeki adaları keşfediyor;
 Kimi üniversiteye, eğitim görmeye gidiyormuş.
 Bunların hepsi oğlunuza uygunmuş. Onun için,
 Beni size gönderdi, "Git ona yalvar," dedi, 15
 "Oğlunu evde tutmaktan vazgeçsin artık."
 "Gençlikte hiçbir yeri gezip görmezse
 Yaşlılıkta büyük ayıp olacak onun için," dedi.

ANTONIO

Bunun için bana yalvarmana hiç gerek yok.
 Bir aydır aynı şey var benim de kafamda. 20
 Burada kaybettiği zamanı iyi düşündüm;
 Dünyayı görmeden, kendini sınamadan,
 Tam yetişmiş sayılmayacağını anladım.
 Deneyim, sürekli gayretle kazanılır
 Ve hızla akıp geçen zamanla olgunlaşır. 25
 Şimdi, söyle bakalım, onu nereye göndersem?

PANTHINO

Sayın lordum, herhalde biliyorsunuz,
 Oğlunuzun arkadaşı, genç Valentine şu anda
 Kraliyet sarayında, İmparator'un hizmetinde.⁽¹⁾

ANTONIO

Evet, tabii biliyorum. 30

(1) "İmparator": Bu oyundaki tutarsızlıklardan biri. Proteus ile Valentine'in daha sonra, İmparator'un değil, Milano Dükü'nün sarayında olduğunu görüyoruz.

PANTHINO

Bence, sayın lordum, oğlunuz da oraya gitse iyi olur.
Orada mızrak turnuvalarına,⁽¹⁾ oyunlara katılır;
Güzel konuşan insanlarla, soylularla tanışır;
Gençliğine ve asil kanına yakışan işlerle uğraşır.

ANTONIO

Bu fikrin hoşuma gitti. Önerini beğendim;
O kadar beğendim ki, hemen uygulamaya geçiyor
Ve oğlumu İmparator'un sarayına gönderiyorum.

35

PANTHINO

Değerli efendim, yarın Don Alfonso,
Başka saygın beyefendilerle birlikte,
İmparator'a saygılarını sunmaya,
Hizmete amade olduklarını iletmeye gidiyorlar.

40

ANTONIO

İyi bir grup. Proteus da onlarla gider.

(Proteus elinde bir mektupla girer. Antonio ile Panthino'yu fark etmez.)

Tam lafının üstüne geldi. Planı ona açalım.

PROTEUS

Tatlı aşk, tatlı dizeler, tatlı yaşam!
Bu onun eli, yüreğinin elçisi.
Bu onun aşk yemini, şeref sözü.
Ah! Babalarımız da onaylasa aşkımızı;
Mutluluğumuzu mühürlese rızalarıyla!
Ah! İlahi Julia!

50

ANTONIO

Hey, o ne mektubu okuduğun?

55

(2) Özellikle ortaçağda, şövalyelerin karşılıklı at koşturarak ellerindeki mızraklarla birbirlerini düşürmeye çalıştıkları yarışmalardan söz ediliyor.

PROTEUS

Ha, o mu, sayın lordum?
Valentine birkaç cümle selam yazmış da;
Yanından gelen bir dost getirdi.

ANTONIO

Versene şu mektubu; bakalım ne haberler var.

PROTEUS

Haber filan yok, lordum; sadece 60
“Çok mutluyum,” diyor. Pek seviliyormuş;
İmparator her gün onurlandırıyormuş onu.
“Kader yoldaşım, keşke sen de burada olsan,” diyor.

ANTONIO

Peki, sen ne diyorsun onun bu isteğine?

PROTEUS

Benim için önemli olan dostumun isteği değil, 65
Siz lordumun takdiridir.

ANTONIO

Benim takdirim onun isteğiyle uyumlu sayılır.
Böyle hemen evet deyişime şaşma;
Ben kararımı verdim mi, sonunu getiririm.
Şimdi de kararımı verdim: Bir süre 70
İmparator'un sarayında Valentine'la kalacaksın.
Ailesi ona ne yardımda bulunuyorsa,
Aynı yardımı sen de benden alacaksın.
Yarın gitmek üzere hazırlığını yap.
İtiraz etme, çünkü ben kesin kararlıyım. 75

PROTEUS

Lordum, o kadar çabuk toparlanamam.
Acaba bir iki gün bekleyemez miyiz?

ANTONIO

Her türlü ihtiyacın arkandan gönderilecek.

Hiç beklemek gerekmez. Yarın gidiyorsun.
Gel bakalım Panthino; bana yardım et de
Bir an önce yola çıkaralım onu. (*Antonio ve Panthino çıkar.*)

80

PROTEUS

Yanarım diye ateşten kaçarken,
Denize düştüm boğuluyorum şimdi.
Aşkıma karşı çıkar diye korkup
Julia'nın mektubunu göstermeyince,
Kendi uydurduğum yalan yüzünden,
Aşkıma en büyük engel çıktı karşıma.
Ah, aşkın baharı meğerse farksızmış,
Nisan gününün o gelgeç ihtişamından:
Güneş bir an olanca güzelliğiyle parlarken,
Ansızın bir bulut her şeyi alıp götürüyor.

85

90

(*Panthino girer.*)

PANTHINO

Efendim, babanız sizi çağırıyor.
Çok telaşlı, hemen gitseniz iyi olur.

PROTEUS

İşte, vakit geldi. Gönlüm hem gitmek istiyor
Hem de bin kere, "Hayır, olamaz," diyor. (*Çıkarlar.*)

95

İKİNCİ PERDE

B i r i n c i S a h n e

(Milano. Valentine ve Speed.)

SPEED (Valentine'a bir eldiven uzatır.)

Efendim, eldiveniniz.

VALENTINE

Benim değil o. Benimkiler elimde.

SPEED

Olsun, bunu da aliverin, sizin olsun.

VALENTINE

Ha, dur bakayım. Evet, evet, benimmiş; ver bakalım—

O ilahi yarattığın tatlı süsü bu!

Ah! Silvia, Silvia!

5

SPEED

Bayan Silvia! Bayan Silvia!

VALENTINE

Ne oluyor be adam?

SPEED

Yakınlarda değil, efendim, duymuyor.

VALENTINE

Kim dedi sana onu çağır diye?

10

SPEED

Siz buyurdunuz efendim; ya da ben öyle anladım.

VALENTINE

Bana bak, sen fazla ileri gidiyorsun.

SPEED

Ama geçen gün de, çok yavaştın, diye paylamıştınız beni.

VALENTINE

Hadi, hadi. Pekâlâ, Bayan Silvia'yı tanıyor musun?

SPEED

Siz efendimin âşık olduğu kadını mı?

15

VALENTINE

Nereden bildin âşık olduğumu?

SPEED

Efendim, bunun özel işaretleri var. Şöyle: Siz de, Sir Proteus gibi, mahzun mahzun kollarınızı kavuşturuyorsunuz;⁽¹⁾ ardıc kuşu gibi aşk şarkıları şakıyorsunuz; vebalılar gibi yalnız dolaşıyorsunuz; yazma kitabını kaybetmiş okul çocuğu gibi hayıflanıyorsunuz; ninesini toprağa vermiş kadın gibi hep ağlamaklısınız; perhizde gibi yemeden içmeden kesildiniz; her an hırsız kollar gibi gözünüze uyku girmiyor; Azizler Günü yortusundaki dilenciler gibi konuşurken sızlanıyorsunuz. Oysa, daha önce, gülerken horoz gibi öter; yürürken aslan gibi kurulurdunuz. Perhizi yemekten hemen sonra yapardınız, yalnızca parasızken mahzun olurdunuz. Bir kadın sizi baştan başa değiştirmiş; öyle ki, size baktığımda efendimi zor tanıyorum.

20

25

VALENTINE

Demek beni tanıyan bunları görüyor, ha?

30

SPEED

Efendim, tanımayan da görür.

(1) O dönemde, aşk yüzünden mahzun ve bedbaht olan insanlar böyle temsil edilirmiş.

VALENTINE

Hadi canım, nasıl görür?

SPEED

Nasıl olacak, o kadar safsınız ki, görmemek mümkün değil. İçinizde ne olduğu dışınızdan açıkça belli, tıpkı içi dolu idrar kavanozu gibi. Tabii, size her bakan da, doktor gibi hemen hastalığınızı teşhis ediyor.

35

VALENTINE

Peki, sen bu Bayan Silvia'yı tanıyor musun?

SPEED

Hani o yemekte otururken gözünüzü dikip, ayıramamıştınız bir türlü.

VALENTINE

Demek fark ettin. Evet, onu diyorum.

40

SPEED

Yani, tanıyorum sayılmaz.

VALENTINE

Hem ona baktığımı fark etmişsin, hem de tanımıyorsun, ha?

SPEED

Biraz sevimsiz değil mi, efendim?

VALENTINE

Hayır, güzelden çok sevimli.

SPEED

Evet, bunun farkındayım.

45

VALENTINE

Neyin farkındasın?

SPEED

Güzel olmadığı halde size sevimli geldiğinin.

VALENTINE

Demek istediğim, güzelliği muhteşem, ama cana yakınlığı tarifsiz.

SPEED

Tabii, çünkü ilki boya,⁽¹⁾ öteki ise ne olduğu belirsiz. 50

VALENTINE

Ne boyası? Nasıl belirsiz?

SPEED

Efendim, güzelleşsin diye boya sürmüş, ama kim takdir ediyor belirsiz.

VALENTINE

Niye? Ben ne oluyorum? Ben takdir ediyorum güzelliğini.

SPEED

Ama değişeli beri onu hiç görmediniz ki! 55

VALENTINE

Niye? Ne zaman değişti ki?

SPEED

Siz ona âşık olduğunuzdan beri.⁽²⁾

VALENTINE

İlk gördüğüm andan beri âşığım ve her zaman da güzel göründü gözüme.

SPEED

Âşıksanız onu göremezsiniz ki! 60

VALENTINE

Neden göremem?

(1) Boya: "Makyaj."

(2) Speed, Valentine'ın, âşık gözüyle baktığı için Silvia'yı olduğundan farklı gördüğünü ima ediyor.

SPEED

Aşkın gözü kördür de ondan. Ah, keşke benim gözlerim sizde olsaydı! Ya da, gözlerinizdeki o eski ışık olsaydı; hani, dizbağsız dolaştığı⁽¹⁾ için Sir Proteus'u payladığınız günlerdeki ışık.

65

VALENTINE

Ne görürdüm o zaman?

SPEED

Kendi saflığınızı ve o kadının muhteşem çirkinliğini. Malum, aşka düşen çorabının düştüğünü göremez. Aşka düşen siz de, çorapsız olduğunuzu bile göremezsiniz.

70

VALENTINE

Tamam, sen de âşıksın o zaman. Geçen sabah pabuçlarımın silinmemiş olduğunu göremediğine göre.

SPEED

Haklısınız, efendim; döşeğime âşıktım. Ayrıca, size teşekkür ederim; siz benim aşkımı sopayla kınadınız, ben de sizinkini lafla.

75

VALENTINE

Her neyse, ona tutkunum.

SPEED

Aman açılın, sakın olun, bir kaza çıkmasın.

VALENTINE

Dün gece benden, sevdiğine birkaç satır yazmamı istedi.

SPEED

E, yazdınız mı?

80

(1) O çağda erkekler, çoraplarının düşmemesi için dizbağı kullanırmış. Dizbağsız, düşük çorapla dolaşmak "karasevda" işaretiymiş.

VALENTINE

Yazdım.

SPEED

Öylesine mi?

VALENTINE

Hayır, elimden geldiği kadar iyi yazmaya çalıştım.
Dur, işte geliyor.

(*Silvia girer.*)

SPEED (*Kendi kendine*)

Vay canına! Yürüyüşe bak! Tam bir kukla!
Bakalım bizimki ne yorum yapacak.

85

VALENTINE

Bayan ve hanımefendi, bin kere günaydın!

SPEED (*Kendi kendine*)

Tanrı akşamına da erdirir inşallah!
Kibarlığına diyecek yok yani!

SILVIA

Şövalye ve bende, Sir Valentine;⁽¹⁾ iki bin kere günaydın.

90

SPEED (*Kendi kendine*)

Bizimki pey artıracığına, kadın artırdı.

VALENTINE

Buyurduğunuz gibi,
O gizli, adsız dostunuza mektubunuzu yazdım.
Bunu yapmak hiç içimden gelmedi tabii;
Ama siz hanımefendiye olan sadakat duygum
bunu gerektiriyordu.

95

(*Silvia'ya mektubu verir.*)

(1) Burada, Ortaçağ'ın "saray aşkı" geleneğine atıf var. Bu geleneğe göre, kendini soylu bir kadının hizmetine adanmış şövalye, o kadının "bendesini" oluyor. Kendisine şövalyelik unvanı verilen kişilere de "Sir" diye hitap ediliyor.

SILVIA

Size teşekkür ederim, nazik bendem. Çok âlimce yazılmış.

VALENTINE

İnanın bana, bayan, hiç kolay olmadı;
Kime gideceğini bilmediğim için,
Öyle müphem bir şekilde, rastgele yazdım.

100

SILVIA

Yoksa bu iş size angarya mı geldi?

VALENTINE

Asla, bayan. Size hizmet olacaksa emir buyurun yeter
Bunun gibi binlercesini yazarım. Ancak...

SILVIA

Niye durdunuz? Gerisini tahmin edebiliyorum.
Ancak söylemeyeceğim. Ancak umurumda da değil.
Ancak alın mektubunuzu.

105

(Mektubu uzatır.)

Ancak size teşekkür ederim;
Yani, size bir daha zahmet vermeyeceğim.

SPEED (Kendi kendine)

Ancak vereceksiniz, ancak fazlasıyla vereceksiniz.

VALENTINE

Anlamadım; hanımefendi ne demek istediler acaba?
Yoksa mektubu beğenmediniz mi?

110

SILVIA

Yok, yok. Çok hünerli yazılmış bu dizeler;
Ama, madem gönülsüzdünüz, alın geri onları.

(Mektubu ısrarla uzatır.)

Hadi, alın lütfen.

VALENTINE

Hayır, bayan; onlar sizindir.

115

SILVIA

Evet, evet. Ben arzu ettim, siz yazdınız.

Ama istemiyorum onları; sizin olsun.

Daha duygulu bir şeyler düşünmüştüm ben.

VALENTINE

Lütfen; isterseniz yeniden yazarım.

SILVIA

Pekâlâ; yazınca, hatırım için bir de okuyun;

120

Hoşunuza giderse, gider. Gitmezse de, gitmez.

VALENTINE

Anlamadım; hoşuma giderse ne yapayım?

SILVIA

Ne mi? Hoşunuza giderse, zahmetinizin karşılığı,

Alın sizin olsun. Hadi şimdi iyi günler, bendem. (Çıkar.)

SPEED (*Kendi kendine*)

Şu istihzanın inceliğine bak! Ne esrarlı!

125

Nasıl da belli belirsiz!

Tıpkı suratın orta yerindeki burun,

Ya da direğin tepesindeki fırıldak gibi.

Efendim kadına kur yapayım derken

İş tersine dönüverdi birden.

130

Kim öğrenci, kim öğretmen, iyice karıştı.

Pes yani! Harika bir numaraydı bu!

Böylesi duyulmamıştır doğrusu.

Efendim tutup yazmanlığı üstlendi;

Ama yaza yaza kendine yazacak şimdi.

135

VALENTINE

Ne o ahbap, bir sorun var galiba.

SPEED

Yo, aklıma bir şiir geldi de;
Ama sorunu olan biri varsa o da sizsiniz.

VALENTINE

Nedenmiş o?

SPEED

E, Bayan Silvia'nın sözcüsü olmak kolay değil. 140

VALENTINE

Sözcüsü mü? Kime?

SPEED

Kendinize. Baksanıza, sizi aracı tutup, yine size
name gönderiyor.

VALENTINE

Ne namesi?

SPEED

Yani, mektup demek istedim. 145

VALENTINE

Niye? Bana yazmadı ki.

SPEED

Tabii yazmadı; size yazdırdı. Oyunu fark etmediniz mi?

VALENTINE

İnan ki, hayır.

SPEED

İnanmıyorum! Yani ciddi mi sandınız?

VALENTINE

Oyun filan yoktu; belli ki bana çok kızdı. 150

SPEED

Peki, size verdiği mektuptan ne haber?

VALENTINE

Benim yazdığım mektup o; arkadaşına yazdım.

SPEED

Eh, o da mektubu sahibine ilette işte.

VALENTINE

Umarım bu işin sonu kötü gelmez.

SPEED

Merak etmeyin; gayet iyi gidiyor. 155

Siz ona hep yazarken o niye cevap vermedi?

Yakışık almaz diye ya da vakit bulamadı.

Belki de, aracı niyetini anlar diye korktu.

O yüzden, istedi ki sevdiği sevdiğine kendi yazsın.

Nereden biliyorum? Bunu da yazan yazmış da, ondan. 160

Ne düşündünüz efendim? Yemek vakti de geldi.

VALENTINE

Ben yemiş kadar oldum.

SPEED

Ama bakın, efendim; bukalemun aşkı havayla beslense de⁽¹⁾
ben yiyeceklerle doyarım. Yani, bana et lazım. Lütfen siz de o
hanımefendi gibi olmayın; merhametli olun biraz! (Çıkarlar.) 165

İ k i n c i S a h n e

(Muhtemelen Julia'nın evi veya bahçesi. Proteus ve Julia.)

PROTEUS

Biraz sabır, sevgili Julia.

JULIA

Başka çarem de yok zaten.

(1) Bukalemunun, bir şey yemeden uzun süre dayanabildiği için "hava yediğine" inanılmış.

PROTEUS

İlk fırsatta dönerim.

JULIA

Orada biri senin başını döndürmezse, daha çabuk dönersin.

(*Proteus'a bir yüzük verir.*)

Al bunu; Julianı hatırlarsın.

5

PROTEUS

Değişelim, o zaman. Sen de bunu al.

(*Julia'ya bir yüzük verir.*)

JULIA

Hadi bu anlaşmayı kutsal bir öpücükle mühürleyelim.

(*Öpüşürler.*)

PROTEUS

Birleşen ellerimiz sonsuz sadakatimin nişanı olsun.

Yokluğunda, adını anmadan tek bir saat geçerse,

İkinci saat korkunç bir kaza gelsin başıma,

10

Aşkımı unutmanın bedelini ödetsin bana.

Babam beni bekliyor. Hiçbir şey söyleme.

Sular yükseldi, vakit geldi. (*Julia ağlar.*)

Yapma, ne olur! Gözyaşlarını kastetmedim.

O sular beni götürmez, alıkoyar burada.

15

Elveda, Julia. (*Julia çıkar.*) Tek söz etmeden gitti!

Tabii, gerçek aşk böyle olur, konuşamaz;

Gerçeğin ifadesi sözü aşar.

(*Panthino girer.*)

PANTHINO

Efendim, sizi bekliyorlar.

PROTEUS

Tamam, geliyorum, geliyorum. –

20

Heyhat! Ayrılık şaşkına çeviriyor biçare âşıkları. (*Çıkarlar.*)

Ü ç ü n c ü S a h n e

(Verona'da bir sokak. Lance ve köpeği Huysuz.)

LANCE (Seyirciye)

İki saattir ağlıyorum ya! Bizim Lance sopunun⁽¹⁾ topunda var bu kusur. Savurtgan evlat⁽²⁾ gibi ben de payımı aldım. Sir Proteus'la imparatoryanın sarayına gidiyoruz. Bence şu Huysuz'dan hınzır köpek dünyaya gelmemiştir. Anam ağlıyor, babam inliyor, kız kardeşim zırlıyor, hizmetçi kadın uluyor, kedinin canı çıkıyor patilerini sürtmekten; evin hali perişan yani; ama bu taş yürekli köpek daha bir damla gözyaşı dökmüş değil. Herif bir taş, hem de çakıl taşı; bir köpek kadar duygu yok içinde. Yahu, ayrılıyoruz işte. Yahudi görse ağlardı halimize!⁽³⁾ Onu bırak, gözsüz⁽⁴⁾ büyükannemin bile ağlamaktan gözleri çıkardı gittiğimi görünce. Bakın, göstereyim de anlayın.⁽⁵⁾ Şimdi, şu pabuç babam olsun. Yo, hayır; şu sol tek babam olsun. Yo, yo; sol tek annem olsun. Bir dakika; olmasın; olamaz. Evet evet, olsun; olabilir; ne taban kalmış bunda, ne ruh.⁽⁶⁾ Tamam, bu delik olan annem, bu da babam. Öf be, sonunda oldu! Şimdi, şu değnek kız kardeşim olsun; zambak beyazıdır kendisi, hem de dal gibi narin. Bu şapka hizmetçi Nan.

(1) "Soyunun." Lance, Shakespeare'in komik kişilerinin bir bölümünde görüldüğü gibi, sık sık kelimeleri karıştırıyor, bilerek veya bilmeyerek yanlış kullanıyor.

(2) Kutsal Kitap'taki "savurgan evlat"ı kastediyor. Savurgan evlat, kendi payına düşen malı mülkü saçıp savurduktan sonra, parasız kalıp eve döndüğünde her şeye rağmen, ailesi onu bağrına basar.

(3) Yahudilerle köpeklerde acıma duygusu olmadığı söylenirmiş.

(4) "Kör," demek istiyor.

(5) Bu arada ayakkabılarını çıkarır.

(6) Ortaçağ'da, kadınlarda ruh olup olmadığı tartışılmış.

Ben de köpek. Olmadı; köpek kendisi, ben de köpek.
 Hay Allah, ne köpeklik bendeki de; ben kendimim 20
 yahu. Tamam, şimdi oldu. Şimdi ben babama geliyorum.
 “Baba, hayır duanı alayım.” Pabuç şimdi hem ağlıyor, hem
 söylüyor. Ben de babamı öpüyorum. O ağlıyor da ağlıyor.
 Şimdi anneme dönüyorum. Çok duygulanıyor tabii, dili
 dolaşıyor. Onu da öpüyorum; işte böyle. Gene ağzı kokuyor; 25
 her zamanki gibi. Şimdi kız kardeşime dönüyorum. Nasıl
 da ah vah ediyor. Oysa şu köpek yok mu! Bu kıyamette
 bir damla gözyaşı döksün, bir söz etsin, nerde! Oysa bana
 bakın, şu tozu bastırmaya yeter gözyaşım.

(*Panthino girer.*)

PANTHINO

Hadisene, Lance! Hadi, gemiye. Efendin bindi bile; bu 30
 gidişle sen küreklere asılıp, kayıkla gideceksin arkadan.
 Ne var, ne oluyor? Niye ağlıyorsun, yahu? Yürü hadi,
 eşekliği bırak; biraz daha beklersen sular alçalacak,
 köpek gibi sen de bağlı kalacaksın burada.

LANCE

Kalırsa kalsın vefasız, umurumdaydı sanki! 35

PANTHINO

Kim, hangi vefasız?

LANCE

İşte şu bağlı vefasız, benim köpek Huysuz.

PANTHINO

Yahu, be adam, ben ne diyorum sana? Yükselen su
 kaçacak, su kaçınca senin yolculuk kaçacak, yolculuk
 kaçınca efendin kaçacak, efendin kaçınca işin kaçacak, 40
 işin kaçınca—

(*Lance eliyle Panthino'nun ağzını kapatır.*)

Ağzımı ne kapatıyorsun?

LANCE

Dilin kaçmasın diye.

PANTHINO

Nereye kaçacak?

LANCE

Şeyine kaçabilir.

45

PANTHINO

Kaçsa kaçsa senin kıcına kaçar.

LANCE

Ne olmuş yani? Varsın su da kaçsın, gemi de kaçsın, efendi de, iş de. Nehir kurursa, gözyaşımla doldururum; rüzgâr durursa; ah vahlarım yeter yelkenleri şişirmeye.

PANTHINO

Tamam, hadi yürü. Seni götürmeye geldim.

50

LANCE

Ya! Sıkıysa götür o zaman.

PANTHINO

Geliyor musun?

LANCE

Peki, geleyim bari. (Çıkarlar.)

D ö r d ü n c ü S a h n e

(Milano Dükü'nün sarayı. Valentine, Silvia, Thurio ve Speed)

SILVIA

Bendem!

VALENTINE

Buyurun, hanımefendi?

SPEED (*Valentine'a*)

Efendim, Thurio size kötü bakıyor.

VALENTINE

Evet, evlat, seviyor da ondan.

SPEED

Sizi değil ama.

5

VALENTINE

Hayır, efendim olan hanımı.

SPEED

Ona bir tane patlatsanız iyi olur.0

SILVIA (*Valentine'a*)

Mahzun bir haliniz var.

VALENTINE

Görünüşe göre, öyleyim.

THURIO

Olduğunuz gibi görünmüyorsunuz yani.

10

VALENTINE

Olabilir.

THURIO

İkiyüzlüler gibi.

VALENTINE

Sizin gibi.

THURIO

Ben ne değilim de neymiş gibi görünüyorum?

VALENTINE

Akıllı.

15

THURIO

Olmadığımın kanıtı?

VALENTINE

Aptallığınız.

THURIO

Öyle mi? Nereden anladınız?

VALENTINE

Giydiğiniz cepkenden.

THURIO

Cepken değil ceket o, çift kat.

20

VALENTINE

Peki, aptal çarpı iki, o zaman.

THURIO

O!

SILVIA

Ne o, kızdınız mı, Bay Thurio? Renginiz attı galiba.

VALENTINE

Aldırmayın, bayan; o bukalemun gibidir.

THURIO

Evet, havayla değil sizin kanınızla beslenen türden.⁽¹⁾

25

VALENTINE

Sözde kalacak galiba.

THURIO

Bu defalık, evet.

VALENTINE

Her zamanki gibi, başladığınız yere döndünüz.

SILVIA

İyi bir atışmaydı beyler ve çabuk bitti.

VALENTINE

Gerçekten öyleydi bayan; bunu da başlatana borçluyuz.

30

SILVIA

Kimmiş başlatan, bendem?

(1) Bukalemun için, bkz. s. 47'deki dipnot.

VALENTINE

Siz, tatlı bayan; siz verdiniz ilk ateşi. Bay Thurio, zekâsını sizin bakışlarınızdan alıyor; aldığı gibi de aynen huzurunuzda harcıyor.

THURIO

İkimiz de aldığımızı kelime kelime harcayalım da görelim, 35
kimin zekâsı önce iflas ediyormuş.

VALENTINE

Evet, bayım, biliyorum, sizin bir kelime hazneniz var; ama herhalde başka da hazineniz yok. Adamlarınızın çıplak gezmesinden çıplak sözün karın doyurmadığı belli.

SILVIA

Yeter beyler, yeter. İşte, babam geliyor. 40

(Dük girer.)

DÜK

O! Bakıyorum kızım Silvia kuşatılmış.
Sir Valentine, babanızın sağlığı iyi.
Dostlarınızdan iyi haber getiren
Bir mektuba ne dersiniz?

VALENTINE

Lordum, her kimse 45
Memleketimden sevinçli haber getiren,
Ona minnettar kalırım.

DÜK

Hemşeriniz Don Antonio'yu tanıyor musunuz?

VALENTINE

Tabii, sayın lordum; hatırlı, saygıdeğer, 50
Hakkiyla itibar kazanmış bir beyefendidir.

DÜK

Bir oğlu yok muydu?

VALENTINE

Vardı, sayın lordum;
Babasının şeref ve itibarına
Fazlasıyla layık bir oğul.

DÜK

Onu iyi tanır mısınız?

55

VALENTINE

Kendim kadar iyi tanırım.
Küçük yaştan beraberdik, birlikte büyüdük.
Gerçi ben çok aylaklık ettim,
Vaktimi boşa geçirdim; yıllarımı değerlendirip
Kendimi geliştirmeye, melekler gibi
Mükemmele erişmeye gayret etmedim.
Oysa Sir Proteus – ki, adı budur –
Zamanın kıymetini bilip onu iyi kullandı.
Yaşça genç, deneyimce yetişkindir.
İlk bakışta toy görünür; akli olgundur.
Tek kelimeyle – çünkü bütün bu övgüler
Gerçek değerini anlatmaktan uzak kalır–
Dışıyla içi birbirini tamamlar,
Zarafetiyle, her şeyiyle tam bir beyefendidir.

60

65

DÜK

Ne diyorsunuz! Eğer bu doğruysa,
Sir Proteus bir imparatoriçe aşkına,
İmparator danışmanlığına layık.
İşte bu beyefendi beni görmeye geldi;
Hem de çok büyük insanların tavsiyesiyle.
Bir süre burada vakit geçirmek istiyor.
Sanırım bu haber sizin için kötü sayılmaz.

70

75

VALENTINE

Daha iyisi olamazdı.

DÜK

O zaman değerine yakışır şekilde karşılayın.

Silvia, size söylüyorum, ve size, Bay Thurio.
Valentine'a gelince, ona söylememe gerek yok.
Gidip onu hemen buraya göndereyim. (Çıkar.)

80

VALENTINE

Sayın bayan, size sözünü ettiğim bu beydi işte.
O da benimle gelecekti, eğer gözleri
Sevdiği kadının kristal bakışlarında
Kilitlenip kalmasaydı.

85

SILVIA

Belki de o kadın şimdi başka birini rehin alıp
Sir Proteus'un gözlerini salıvermiştir.

VALENTINE

Hiç sanmam; bence o gözler hâlâ mahkûm.

SILVIA

O zaman kör olması gerekirdi; kör olsa,
Nasıl önünü görecektir, gelip seni bulacaktı?

90

VALENTINE

Ama bayan, aşkın yirmi çift gözü vardır.

THURIO

Kimine göre de, hiç yokmuş. ⁽¹⁾

VALENTINE

Senin gibi âşıkları görmesin diye.
Aşk çirkine bakmaz, gözlerini kapatıverir.

SILVIA

Hadi, hadi, tamam. İşte beyefendi geliyor.

95

(Proteus girer.)

VALENTINE

Hoş geldin, sevgili Proteus. Hanımefendi, lütfedip,
Özel bir hoş geldin der misiniz ona?

(1) Roma mitolojisindeki aşk tanrısı Cupid'in körlüğüne değiniyor.

SILVIA

Ah bir haber alsam, diye can attığınız kişi buyrsa
Değeri her türlü karşılamaya layık demek.

VALENTINE

Evet, hanımefendi. Sevgili bayan,
Lütfen onu da, benimle birlikte eş-bende olarak
Hizmetinize kabul buyurun.

100

SILVIA

Böyle yüce bir bendeye böyle naçiz bir hanımefendi!

PROTEUS

Aksine, tatlı bayan, böyle değerli bir hanımefendinin
Bir bakışına layık olmayan sıradan bir hizmetkâr.

105

VALENTINE

Bırakın bu değersizlik laflarını.
Güzel bayan, onu hizmetinize kabul edin.

PROTEUS

Sadakatimden başka hiçbir şeyle övünemem.

SILVIA

Sadakat asla karşılıksız kalmaz. Bendem,
Bu değersiz efendinin hizmetine hoş geldiniz.

110

PROTEUS

Sizden başka bu sözü eden
Ölümü göze almalı.

SILVIA

Size hoş geldin diyen mi?

PROTEUS

Size değersiz diyen.

(Bir hizmetkâr girer.)

HİZMETKÂR

Hanımefendi, babanız, efendim, sizinle konuşmak istiyor.

115

SILVIA

Emirlerine amadeyim. (*Hizmetkâr çıkar.*)
 Gelin, Bay Thurio, birlikte gidelim.
 Yeni bendem, bir kere daha, hoş geldiniz.
 Sizi baş başa bırakıyorum;
 Konuşacak çok şeyiniz vardır.
 Konuşmanız bitince bizi haberdar edin.

120

PROTEUS

Siz hanımefendiyi ziyaret edeceğiz. (*Silvia ve Thurio çıkar.*)

VALENTINE

Şimdi söyleyin bakalım,
 Geldiğiniz yerde herkes nasıl?

PROTEUS

Dostlarınız iyi; hepsi selam söyledi.

125

VALENTINE

Peki, sizinkiler nasıl?

PROTEUS

Bıraktığımda hepsinin sağlığı yerindeydi.

VALENTINE

Sevgiliniz nasıl? Aşkınız nasıl gidiyor?

PROTEUS

Aşk hikâyelerimi anlatırsam sıkılırsınız. Biliyorum,
 Aşk konularından söz etmeyi sevmezsiniz.

130

VALENTINE

Evet, sevmezdim, Proteus, ama hayatım değişti.
 Aşkı hor görmenin kefareti ödemedim.
 Yüce aşk duyguları beni cezalandırdı,
 Yemekten içmekten kesildim,
 Pişmanlıkla kıvranarak inim inim inledim,
 Her gece gözyaşı döktüm, gün boyu
 Ah çekmekten yüreğim parçalandı.

135

Aşk tanrısı, "Sen misin aşkı küçümseyen," deyip,
Kul olmuş gözlerime yaklaştırmadı uykuyu,
Gönlümdeki derdin bekçisi kıldı o gözleri.

140

Ah, sevgili Proteus, aşk öyle yaman bir efendi ki,
Hemen baş eğdirdi bana ve şimdi itiraf ediyorum:
Onun verdiği ceza yanında tüm dertler hiç kalır,
Ama ödülüne denk sevinç de olamaz yeryüzünde.
Aştan öte konu yok artık benim için.

145

Aşkın adı geçmeyegörsün, her şeyi unuturum;
Ne yemek içmek gelir aklıma, ne uyku.

PROTEUS

Yeter. Başına geleni gözünden okuyorum.
Öylesine taptığın put Silvia mıydı?

VALENTINE

Ta kendisi. Nasıl, göksel bir azize değil mi?

150

PROTEUS

Hayır, ama yeryüzündekilerin iyisi.

VALENTINE

İlahe demelisin bence.

PROTEUS

Onu şımartamam.

VALENTINE

Ne olur, beni şımart! Aşk güzel söze bayılır.

PROTEUS

Ben karasevdaya tutulduğumda
Sen bana acı ilaç vermiştin;
Ben de sana aynını yapacağım.

155

VALENTINE

Hiç değilse hakkını ver;
İlahe olamasa da, melek olsun bari; yani,
Yeryüzündeki tüm varlıklardan üstün.

160

PROTEUS

Benim sevdiğim hariç.

VALENTINE

Lütfen istisna koyma;
Yoksa aşkıma hakaret sayarım.

PROTEUS

Ama ben de kendi aşkımı değerli sayarım.

VALENTINE

Sayarsın, tabii; ben de sana katılırım. 165
Mesela, benim sevdiğim kadın yürürken,
Eteğini tutma gibi yüce bir şeref onun olur.
Böylece, o adi toprak, sevgilimin giysisinden
Bir öpücük çalıp bu büyük lütufla kibirlenince,
Yazın açan çiçeğin kökünü hor görüp 170
Çetin kışı sonsuz kılmaya kalkışmaz.

PROTEUS

Hey, Valentine, bu çalım de nereden çıktı şimdi?

VALENTINE

Kusura bakma, Proteus;
Onun için ne söylesem az; onun yanında
Ötekiler hiç kalır. O tektir. 175

PROTEUS

Eh, bırak öyle kalsın o zaman.

VALENTINE

Dünyayı verseler bırakmam. O bana ait.
O mücevheri bulduğumdan beri,
Kumu inci, suyu nektar, kayası som altın
Yirmi denizim oldu bir anda. 180
Bağışla, aklımı sana veremiyorum;
Gördüğün gibi, aklım fikrim aşkımda.
Aptal bir rakibim var; malı mülkü hatırına

Sevdiğimin babası onu yeğliyor.

Adam şimdi sevdiğimle gitti.

185

Benim de peşlerinden gitmem şart;

Malum, âşık dediğin kıskanç olur.

PROTEUS

Peki, o da sizi seviyor mu?

VALENTINE

Evet, biz nişanlandık bile. Dahası;

En ince ayrıntısıyla kaçış planımız,

190

Hatta nikâh saatimiz belli.

Penceresine nasıl tırmanacağım,

Ne tür ip merdiven kullanacağız,

Mutluluğum için ne yapmalıyız,

Nasıl davranmalıyız, hepsi belli.

195

Sevgili Proteus, hadi benimle odama gelin de

Fikirlerinizle yardımcı olun bana.

PROTEUS

Siz önden gidin. Ben sizi bulurum.

Önce limana inmem lazım;

Teknede bir iki şahsi eşyam var;

200

Onları alır hemen dönerim.

VALENTINE

Geç kalmazsınız, değil mi?

PROTEUS

Kalmam. (*Valentine çıkar.*) Nasıl sıcak sığağı kovarsa,⁽¹⁾

Çivi çiviye sökerse, önceki aşkımın anısı da

205

Yenisi gelince unutuldu gitti bile. Ama,

Ne ki, beni böyle düşüncesizce düşündüren?

Kendi gözlerim mi, Valentine'ın övgüleri mi?

(1) Halk arasında, yanık acısını yine sıcak uygulamasının geçirdiği inancı varmış.

Kızın kusursuz güzelliği mi; yoksa
 Benim vefasızlığım, ihanetim mi?
 Kız güzel; ama sevdiğim Julia da öyle. 210
 Yani, geçmişte sevdiğim.
 Çünkü, buhar oldu uçtu o aşkım şimdi;
 Ateşe yakın düşen mumdan heykel gibi
 Hiç eser kalmadı eski halinden.
 Valentine'dan da soğudum artık, 215
 Sevmiyorum onu eskisi gibi.
 Ama yanındaki bayanı çok, çok seviyorum.
 Valentine'ı da zaten ondan sevmiyorum.
 O bayanı hiç tanımadan bu kadar sevdiğime göre,
 Biraz tanısam nasıl taparım kim bilir! 220
 Göre göre henüz sadece suretini gördüm;
 Ama bu bile aklımı kamaştırmaya yetti.
 Hele bir de üstün meziyetlerini görünce,
 Hiç şüphe yok kör olacağım anında.
 Bu çılgınca aşkı yenebilirsem ne âlâ; 225
 Olmazsa, çare yok benim olacak mutlaka. (Çıkar.)

B e ş i n c i S a h n e

(Milano'da bir sokak. Speed, Lance ve Lance'ın köpeği Huysuz.)

SPEED

Vay be, Lance, dinim hakkı için Milano'ya hoş geldin yahu!

LANCE

Bırak yemini şimdi; hoş hoş gelmedim. Her zaman derim:
 İpte sallanmadan kimseden ümit kesilmez,
 meyhaneci kadın parayı alıp "Hoş geldin," demeden
 kimse hoş gelemmez.

SPEED

Boş ver, ya; atma şimdi. Şimdi gitsek meyhaneye,
bastırsak beş peniyi beş bin "Hoş geldin" alırsız anında.
Onu bırak da, efendin Bayan Julia'dan nasıl ayrıldı, onu anlat.

LANCE

Nasıl ayrılacak, sıkıca kucaklaşıp şen şakrak ayrıldılar.

SPEED

Yani, Julia efendinle evleniyor. 10

LANCE

Hayır.

SPEED

Peki, efendin Julia'yla evleniyor mu?

LANCE

Ona da hayır, evlenmiyor.

SPEED

Koptular o zaman.

LANCE

Yo, ikisi de balık misali tek parça. 15

SPEED

Peki, durumlar nasıl şimdi yahu?

LANCE

Efendimin malum durumu iyiye,⁽¹⁾ Julia'nınki de iyidir.

SPEED

Ne eşek herifsin! Anlamıyorum dediğini.

LANCE

Sen de ne odunsun! Anlamayacak ne var,
bak değneğim anlatsın sana.⁽²⁾ 20

(1) "Cinsel gücü yerindeyse."

(2) Cinsel organını da ima ediyor. Bu arada, Lance konuşurken bir yandan da elindeki değnekle oynuyor olabilir.

SPEED

Dediğini mi?

LANCE

Dediğimi de yaptığımı da.

Bak şimdi, eğiliyorum, ne oluyor?⁽¹⁾

SPEED

Değneğin altında kalıyor; ne olmuş?

LANCE

Olacağı; alt üst durumları var.

25

SPEED

Ya, doğruyu söyle. Eşlik var mı, yok mu?

LANCE

Köpeğime sor. “Var” derse var. “Yok” derse var.

Bir şey demez kuyruk sallarsa var.

SPEED

Yani, sonuçta var.

LANCE

Bu sırrı sana bilmececiş açamam.

30

SPEED

Aç da, neyle açarsan aç. Peki, şeye ne diyorsun;
benim efendi bayağı bir çapkın kesilmiş.

LANCE

Bence zaten hep öyleydi.

SPEED

Nasıl yani?

(1) Burada aynen veya yaklaşık çevrilmesi zor bir kelime oyunu var: “Understand”, “anlamak” demek. Ama, kelime “under” ve “stand” olarak ayrıldığında, “altında durmak” anlamına da gelebiliyor. Bu sahneye cinsel çağrışım hâkim olduğundan, ben de, anlamı uzak da olsa, değnekle ilgili bir karşılık uygun gördüm.

LANCE

"Bayağı" bir çapkın; tıpkı dediğin gibi.

35

SPEED

Orospu dölü eşek herif, beni ne karıştırıyorsun!

LANCE

Seni karıştıran kim, şapşal, ben efendini kastettim.

SPEED

Efendime ne olmuş; ateşli âşık dedik, o kadar.

LANCE

İyi, iyi; isterse yansın aşkının ateşinde ya, bana ne!
Hadi şimdi yürü meyhaneye. Yahudilik, çıftılık etme.
Adam gibi Hıristiyanı hayır demezsin.

40

SPEED

Yok ya, nedenmiş?

LANCE

Seni bir Hıristiyan mey âlemine⁽¹⁾ çağırınca "Hayır,"
demek hayırseverlik olmaz da ondan. Hadi yürü.

SPEED

Baş üstüne! (Çıkarlar.)

45

A l t ı n c ı S a h n e

(Milano. Dük'ün sarayı. Proteus.)

PROTEUS

Riyakârım, çünkü Juliamı terk ettim.
Riyakârım, güzel Silvia'yı sevdim.

(1) Burada Lance "ale" (bira, içki, "mey") kelimesini iki ayrı bağlamda kullanıyor. "Church ale," Shakespeare'in zamanında düzenlenen bir şenliğe verilen ad. Bu şenlik sırasında, kiliseye ve yoksullara yardım amacıyla "ale" (bir tür bira, "mey") satılmış.

Çok riyakârım; dostuma ihanet ettim.
 Bana ilk yemini ettiren de aynı güç, ⁽¹⁾
 Beni üç kere alçaklığa iten de. 5
 Önce, "Yemin et!" dedi aşk,
 Sonra, "Dön yemininden," dedi.
 Ah aşk! Seni tatlı çapkın!
 Madem işledin bir kusur,
 Özrünü de öğret bari ayarttığın şu kuluna. 10
 Parlak bir yıldıza tutulmuştum başta;
 Oysa şimdi ilahi bir güneşe tapıyorum.
 Öylesine edilen yemin, gerekirse bozulur.
 Akli olan yeri gelince hiç düşünmez,
 Kötüyü bırakıp iyiyi almasını bilir. 15
 Utan, utan kendinden, saygısız dil!
 Her fırsatta yürekten yirmi bin yeminle
 Onun asaletine övgü düzen sen,
 Şimdi ne yüzle kötülüyorsun onu?
 Bu aşktan vazgeçemem, ama geçiyorum. 20
 Bir başka aşk için vazgeçiyorum.
 Julia'yı kaybediyorum; Valentine'ı da.
 Ya onları kaybederim, ya kendimi.
 Onlardan vazgeçersem, kaybımın karşılığı,
 Valentine yerine kendim, Julia yerine Silvia olur. 25
 Madem aşktan değerlisi yok hayatta;
 Ben de dosttan daha değerliyim benim için.
 Tanrı Silvia'yı öyle güzel yaratmış ki,
 Onun yanında Julia siyahi Habeş kalır.
 Julia'ya olan aşkım öldüğüne göre, 30
 Onun yaşadığını da unutmak en iyisi.
 Madem tatlı Silvia'yla dostluk amacım,
 Valentine da düşmanım bundan böyle.
 Kendime olan sadakatimi kanıtlamak için de,

(1) "Aşk".

Valentine'a bir hainlik yapmam şart şimdi.
 Bu gece için plan yapmış: Bir ip merdiven alıp
 İlahi Silvia'nın penceresine tırmanacak.
 Sırrını bana da açmıştı dostuz diye.
 Hemen gidip kızın babasını uyarayım,
 Kılık değiştirip birlikte kaçacaklar diye.
 Adam gazaba gelip Valentine'ı kovacaktır;
 Çünkü onun niyeti kızını Thurio'ya vermek.
 Valentine aradan çıksın da, ben nasıl olsa,
 Bir yolunu bulur Thurio'nun işini engellerim.
 Ey Aşk! Bana nasıl akıl verip, azmettirdiysen,
 Kanatlarını da ver de kotarayım şu işi tez elden.

35

40

45

Y e d i n c i S a h n e

(*Julia'nın evi. Julia ile Lucetta.*)

JULIA

Akıl ver bana Lucetta. Tatlı kız, yardım et.
 Sen benim yazı levhamsın; tüm duygularım,
 Oyma harflerle sende yazılı.
 Onun için, bir fikir ver, yol göster bana,
 Sevgili Proteus'uma kavuşmanın
 Bu yolculuğa kalkışmanın onurlu yolu nedir?

5

LUCETTA

Ah! Uzun ve yorucu bir çaba olur bu.

JULIA

İnançlı yolcu yorgunluk tanımaz,
 Sınırları aşar, bitkin düşse de yürümekten.
 Hele aşkın kanatlarıyla donanmışsa, uçar gider,
 Sir Proteus gibi ilahi, kusursuz sevgiliye.

10

LUCETTA

Bence Proteus'un dönüşünü bekleseniz daha iyi.

JULIA

Ama olur mu! O benim ruhumun gıdası.
 Görmeden edemem. Dayanamıyorum
 O gıdanın özlemini çekmeye artık.
 Sen de duysan içinde aşkın acısını, görürdün.
 Aşk ateşini sözle söndürmek
 Karla ateş yakmaktan zordur.

15

LUCETTA

Aşkınızın ateşini söndürmek değil amacım;
 Aşırı yanmasını önlemek sadece,
 Yoksa parlayıp aklın sınırlarını aşacak.

20

JULIA

Sen önlemeye çalıştıkça ateş daha da azıyor.
 Kendi halinde, şırl şırl akan dereyi düşün:
 Önüne set çekilmeyegörsün, anında kabarıp taşar.
 Oysa doğal akışı engellenmezse,
 Parlak taşlarla tatlı bir müzik yapar;
 Kutsal yolculuğunda önüne çıkan
 Her bitkiye zarif öpücükler kondurur.
 Ve öylece, kıvrıla kıvrıla, döne dolaşa,
 Güle oynaya engin okyanusa ulaşır.
 Onun için, sen de sakın engelleme akışımı.
 Merak etme, usul akan dere gibi sabırlı olurum,
 Her yorgun adımın tadını çıkarırım;
 Ta ki son adım beni sevdiğime ulaştırana kadar.
 Orada çabama son verip kalırım,
 Elysium'daki⁽¹⁾ kutsanmış ruhlar gibi.

25

30

35

LUCETTA

Peki, hangi kılıkta gideceksiniz?

(1) Yunan mitolojisinde, ölümden sonra kutsanmış ruhların kaldığı yer.

JULIA

Kadın kılığında gidemem.
 Ahlaksız erkekler başıma bela olur sonra.
 Onun için Sevgili Lucetta, bana şöyle
 Efendiden bir delikanlı kıyafeti bulsana.

40

LUCETTA

Ama o zaman
 Saçınızı kesmeniz lazım efendim.

JULIA

Yok canım; şöyle ince ince örer,
 “Gerçek aşk”⁽¹⁾ kurdeleleriyle
 Yirmi antika düğüm yapar, tepemde toplarım.
 Bu tür hoşluklar bir delikanlıya yakışır;
 Benim olacağımdan daha yaşlısına bile.

45

LUCETTA

Külöt pantolonunuz ne biçim olsun?

JULIA

Bu neye benzedi biliyor musun?
 “Lordum, kasnaklı etekliğiniz
 Ne kadar geniş olsun?” demeye.
 Ne biçim olacak, en uygun biçim tabii.

50

LUCETTA

Pantolonun orta kesesi⁽²⁾ de olacak tabii.

JULIA

Yok canım; o kadar da değil. Yakışık almaz.

55

LUCETTA

Evet de, takısıyla, iğnesiyle

(1) Aşk simgesi olarak bilinen renk renk, süslü kurdeleler.

(2) Pantolonun ön kısmında, erkeğin cinsel organı ile hayalarının bulunduğu bölgede bulunan belirgin bir kese veya kabarıklık parça. Elizabeth devrinde bu parçanın takı ve iğnelerle süslendiği de olurmuş.

Orta kesesi olmayan pantolon,
Onu dikmek için kullanılan iğneye değmez.

JULIA

Aman Lucetta, pekâlâ, beni seviyorsan, lütfen,
En uygun, en doğru kılık neyse o olsun.
Bu arada, çılgınca kalkıştığım bu işe
Herkes ne der acaba?
Âleme de rezil olmak istemem.

60

LUCETTA

Öyle düşünüyorsanız vazgeçin, gitmeyin.

JULIA

Olmaz, yapamam.

65

LUCETTA

O zaman itibarınızı düşünmeyi bırakıp gidin.
Gelişinizden Proteus hoşlanacaksa,
Varsın isteyen hoşlanmasın gidişinizden.
Ama onun bu işe bayılacağını sanmıyorum.

JULIA

Bu beni hiç korkutmuyor.
Ettiği binlerce yemin,
Döktüğü denizler gibi gözyaşı
Ve sonsuz aşkının sayısız kanıtları,
Proteusumun beni hoş göreceğini söylüyor.

70

LUCETTA

Sinsi insanlar da kullanabilir bunları.

75

JULIA

Onları kötüye kullanacak zaten kötü ruhludur.
Ama Proteus'un doğumunu has yıldızlar yönetmiş.
Onun sözü senet, yemini kehanettir.
Aşkî içten, düşüncesi tertemizdir.
Gözyaşları, yürekten gelen saf habercilerdir.

80

Yüreği ise, Tanrı katı dünyadan ne kadar uzaksa
O kadar uzaktır riyadan.

LUCETTA

O zaman Tanrı'ya dua et,
Sen gittiğinde de Proteus öyle olsun.

JULIA

Ne olur, beni seviyorsan ona haksızlık etme, 85
Doğruluğundan bu kadar kuşkulananma.
Seni seveyim istiyorsan, sen de onu sev.
Hem bir an önce yola çıkmak istiyorum artık.
Hadi odama gidip bir bakalım,
Bu yolculukta bana neler lazım olacak. 90
Neyim varsa sana emanet;
Malım, mülküm, şöhretim, hepsi.
Sen de yardım et, bir an önce yola düşeyim.
Hadi artık, cevap verme; hemen işe koyul.
Daha fazla gecikmeye tahammülüm yok. (Çıkarlar.) 95

ÜÇÜNCÜ PERDE

B i r i n c i S a h n e

(Milano; Dük'ün Sarayı. Dük, Thurio ve Proteus.)

DÜK

Sayın Thurio; bizi biraz yalnız bırakır mısınız.
Özel bir konu konuşacağız da.

(Thurio çıkar.)

Pekâlâ, Proteus, söyleyin bakalım, nedir dileğiniz?

PROTEUS

Sayın lordum, size açmak istediğim konu,
Dostluk ilkelerine göre gizli kalmalıydı.
Ancak, hak etmediğim halde, teveccüh gösterip
Bana yaptığınız onca iyilik karşısında,
Dünyayı verseler açığa vurmayacağım şeyleri
Size söylemeyi ödev biliyorum.
Bilin ki, değerli efendim, dostum Sir Valentine,
Bu gece kızınızı kaçırmayı planlıyor.
Planını da bir tek bana açtı. Biliyorum,
Sizin niyetiniz kızınızı Thurio'ya vermek;
Kızınız Thurio'dan nefret ediyor olsa da.
Ama tahmin ederim, kızınızın çalınması
Bu yaşta size büyük darbe olur.
O nedenle, baktım ki, bu işin sonunda
Başınıza bir sürü dert yığılıp sizi çökertecek,
Belki de zamansız mezara gönderecek,

5

10

15

Bildiğimi kendime saklamaktansa, sadakatim icabı,
Size açılıp, dostumun planını bozmayı yeğledim.

20

DÜK

Proteus, bu dürüst davranışın için
Sana teşekkür borçluyum. Karşılık olarak,
Ben yaşadığım sürece, dile benden ne dilersen.
Aslında, beni derin uykuda sandıkları bir gün
Ben de tanık olmuştum onların aşkına.
Hatta, çok düşündüm, Sir Valentine'a
Kızımı görmeyi, sarayıma gelmeyi yasaklasam diye.
Ama, belki de kıskançlık beni yanıltıyor, dedim
Adamı haksız yere küçük düşürmekten korktum.
Aceleci davranıştan hep kaçınmışımdır.
O yüzden, şimdi bana açtığın konuyu
Tam anlayıncaya kadar adama iyi davrandım.
Gencecik bir kız ne kadar kolay kanar bilirim,
Bundan da hep korkarım. Onun için,
Kızıma üst katta bir kule ayırdım,
Geceleri orada yatıyor. Kulenin anahtarı bende;
Haberim olmadan oradan çıkamaz.

25

30

35

PROTEUS

Asil lordum, biliniz ki, bir plan yaptılar.
Valentine ip merdiven bulmaya gitti.
Kızınızın penceresine tırmanacak
Ve onu aşağı indirecek. Şimdi gelmek üzere.
İsterseniz onu hemen yakalayabilirsiniz.
Ancak, sayın lordum, öyle davranın ki,
İşi benden öğrendiğiniz anlaşılmasın.
Çünkü dostuma kötülük olsun diye değil,
Size iyilik olsun diye açığa vurdum planlarını.

40

45

DÜK

Şerefim üzerine; sayenizde aydınlandığımı
Asla bilmeyecek.

PROTEUS

Hoşça kalın, lordum. Sir Valentine geliyor. (Çıkar.)

50

(Valentine girer.)

DÜK

Sir Valentine, bu ne telaş! Nereye böyle?

VALENTINE

İzninizle, efendim; bir ulak var da;
Beni bekliyor. Mektuplarımı alıp
Dostlarıma iletecek.

DÜK

Çok mu önemli bu mektuplar?

55

VALENTINE

Genel olarak, sarayınızda
Ne kadar rahat ve mutlu olduğum yazılı.

DÜK

Eh, o halde acelesi yok. Biraz yanımda kal.
Sana açmak istediğim önemli konular var.
Ama bunlar gizli kalmalı.
Bildiğin gibi, dostum Sir Thurio ile
Kızımı evlendirmek istiyorum.

60

VALENTINE

Evet, iyi biliyorum, lordum.
Bence müreffeh ve asil bir evlilik olur.
Ayrıca, bu bey erdemli, hamiyetli,
Değerli bir kişidir. Her türlü haslete sahip,
Sizin iffetli kızınız gibi bir eşe layık biridir.
Kızınızın ondan hoşlanması için
Bir yol bulunamaz mı acaba, efendim?

65

DÜK

İnan ki, hayır. Huysuz, somurtkan, aksi,

70

Kibirli, asi, inatçı, sorumsuz bir kız.
 Ne kızım olarak kızlığını biliyor
 Ne bana baba diye saygı gösteriyor.
 Bak, sana söylüyorum, bu tavrı yüzünden
 Eskisi gibi sevmiyorum artık onu.
 Önceleri düşünürdüm, kalan ömrümde
 Beni seven, sayan evladım bana yeter, diye.
 Ama şimdi karar verdim, kendime bir eş bulup
 Kızımı da kim isterse ona vereceğim.
 Ne bana ne malıma değer verdiğiğine göre,
 Çeyiz olarak da güzelliğini götürür yanında.

75

80

VALENTINE

Bu konuda ben ne yapabilirim, efendim?

DÜK

Burada Veronalı bir hanımefendi var.
 Ondan hoşlanıyorum. Ama pek nazlı ve mahcup.
 Benim köhnemiş iltifatlarıma da itibar etmiyor.
 Onun için, senden istediğim, öğretmenim ol.
 Ben kur yapmayı unutalı çok oldu.
 Ayrıca, çağ değişti, âdetler değişti.
 Onun o güneş misali pırıl pırıl gözüne
 Nasıl, ne yolla girerim, öğret bana.

85

90

VALENTINE

Söz işe yaramıyorsa, hediye denesiniz.
 Dilsiz mücevherler çoğu zaman sessizce,
 Sözlerden daha kolay çeler kadının gönlünü.

DÜK

Hediye de gönderdim, ama hor gördü hediyemi.

VALENTINE

Kadın bu, en beğendiği şeyi hor görür bazen.
 Hiç yılmayın, gene gönderin.
 Zamanla sevgisi pekişir baştan hor görenin.

95

Surat asarsa, sanmayın sizi sevmediğinden;
 Aksine, daha çok sevilmeğe istediğindendir.
 Sizi terslerse, gidin demek değildir bu asla; 100
 Çünkü hiç gelemez bu divaneler yalnızlığa.
 Ne derse desin, hiç üstünüze alınmayın.
 "Hadi güle güle," dese de, "Git," diyor sanmayın.
 Dil dökün, gönlünü okşayın, iltifat edin,
 Esmer olsa da, "Melek yüzlü," deyin. 105
 Erkek demem ben, dili olup da
 Bir kadını kandıramayan erkeğe.

DÜK

Ama arkadaşları o hanımı başkasına söz vermişler:
 Genç, itibarlı bir beyzadeye.
 Onu erkeklerden uzak tutuyor, 110
 Gün boyu erkek yaklaştırmıyorlar yanına.

VALENTINE

Ben de gece yaklaştırdım o zaman.

DÜK

Evet ama kapılar kilitli, anahtarlar da saklı.
 Onun için gece de yaklaşmak mümkün değil.

VALENTINE

Peki, pencereden girilemez mi? 115

DÜK

Odası ta yukarıda, yerden çok yüksek.
 O kadar da çıkıntılı ki, canını tehlikeye atmadan
 Tırmanmak mümkün değil.

VALENTINE

O zaman size usta işi bir ip merdiven lazım.
 Ucuna birkaç kanca bağlayıp 120
 Yukarı attınız mı tırmanıverirsiniz.
 Tıpkı Leander'in tırmandığı gibi Hero'nun kulesine.
 Tabii bunun için Leander'deki yürek gerek.

DÜK

O zaman, safkan bir beyzade olarak söyle bakalım,
Nereden bulurum böyle bir merdiveni şimdi?

125

VALENTINE

Peki, ne zaman kullanacaktınız merdiveni?

DÜK

Bu geceden tezi yok. Aşk çocuk gibidir;
Heveslendiği şeye hemen sahip olsun ister.

VALENTINE

O zaman, saat yediden önce bir merdiven bulurum size.

DÜK

Ama oraya yalnız gideceğime göre,
Merdiveni nasıl götürebilirim?

130

VALENTINE

Hafif bir merdiven olacak, lordum.
Her boy abanın altında gider.

DÜK

Seninki gibi olsa olur mu?

VALENTINE

Olur, sayın lordum.

135

DÜK

O zaman, senin abana bir bakayım;
Ona göre, aynı boy bir şey bulurum.

VALENTINE

Aman, lordum, hangi boy olsa olur.

DÜK

Aba nasıl duracak üstümde acaba?
Lütfen, ver de bir seninkini deneyeyim.

140

(Valentine'ın abasına el atınca, altındaki mektubu ve ip merdiveni görür.)

Bu mektup da ne? Ne diyor üstünde? "Silvia'ya"!
 Hah, bu da tam benim aradığım gereç.
 Ama şimdi şu mührü bozalım bakalım.

(Okur.)

Düşüncelerim Silviamla birlikte her gece;
 Kanat takar o kölelere, gönderirim yanına. 145
 Ah, onlar gideceğine efendileri uçabilseydi de,
 Hissiz düşünceler değil, o olsaydı orada!
 Ulak düşüncelerim yaslanırken apak bağrına,
 Onların efendisi, kralı, ben, kıskanırım
 Feleğin layık gördüğü nimeti uyuğuma; 150
 Uşaklarımin kısmetine imrenir, hayıflanırım.
 "Ne işi var uşakların, efendinin yerinde?" derim
 Onları gönderdim diye kendimi lanetlerim.

Bu da ne?

Silvia, bu gece kurtaracağım seni.

Doğru, işte merdiven de hazır. 155
 Ama, Phaeton,⁽¹⁾ sen Merops'un oğlusun!
 O göksel arabayı sürmeye yeltenirsen,
 Budalaca ihtirasınla yakarsın dünyayı sonra.
 Yıldızlar sana parlıyor diye onları tutarım sanma.
 Seni aşağılık asalak, kendini bilmez alçak! 160
 Git o yaltakçı gülücüklerini kendin gibilerde dene.
 Sağ salim gitmene ses çıkarmıyorsam
 Bil ki sabrımdan, yoksa hak ettiğinden değil.
 Sana fazlasıyla yağdırdığım lütufların

(1) Phaeton, Yunan mitolojisinde sınırsız ihtirasıyla ünlü. Güneş tanrısı Helios'un oğlu olan Phateon, babasının arabasını sürmeye kalkışınca dünyayı ateşe vermiş. Phaeton'un annesi Clymene, Helios'la değil Merops'la evliymiş. Yani, Phaeton gayri meşru çocukmuş. Burada Shakespeare, Phaeton'un gayri meşruluğunu, güneşin oğlu olmadığını vurguluyor veya bu statüsü yüzünden güneşin yerini tutamadığını ifade etmek istiyor olabilir.

Hepsinden çok bunun için şükret bana. 165
 Ancak, yüce sarayımızı tez elden terk etmez,
 Topraklarımda daha fazla oyalanırsan,
 Tanrı bilir, gazabım kat kat aşacaktır,
 Sana da kızıma da geçmişte duyduğum sevgiyi.
 Yürü git şimdi. Boş özürlerini kendine sakla; 170
 Canını seviyorsan hemen uzaklaş buradan. (Çıkar.)

VALENTINE

Ölüm daha iyi değil mi, azap içinde yaşamaktan?
 Ama ölmek, benliğimden kopmak demek;
 Benim benliğim de Silvia. Ha ondan kopmuşum
 Ha kendimden; ölümcül bir sürgün yani. 175
 Tadı kalır mı dünyanın, Silvia yoksa yanımda?
 Meğer ki onu yanımda bilip,
 Gölgesiyle yetineyim mükemmelliğin.
 Gece olduğunda yanımda yoksa Silvia,
 Bülbülün şarkısı da yoktur o gece. 180
 Gün boyu Silvia'yı göremezsem eğer,
 Görmeye değer yanı yok bence günün.
 O benim varlık nedenim; onun güzel etkisiyle⁽¹⁾
 Beslenip korunmazsam, aydınlanmazsam,
 Esirgenmezsem, hayatta kalamam ben. 185
 Dük'ün ölüm hükmünden kaçmak
 Ölümden kaçmak değil benim için.
 Burada kalmak ölümü beklemekse,
 Kaçmak, yaşamdan kaçmak demek.

(Proteus ile Lance girer.)

PROTEUS

Hadi evlat, koş, koş da bul onu. 190

(1) O çağdaki bir inanca göre, yıldızlar yeryüzündeki bireyleri etkiliyor, onların sağlığını, dirliğini, kaderini belirliyormuş.

LANCE

Ho ho, ho ho!⁽¹⁾

PROTEUS

Ne gördün?

LANCE

Aradığımız adamı. Başındaki her tel bir Valentine.⁽²⁾

PROTEUS (*Valentine'a*)

Valentine! Sen misin?

VALENTINE

Hayır.

195

PROTEUS

Kimsin o zaman, ruhu mu?

VALENTINE

O da değil.

PROTEUS

Nesin peki?

VALENTINE

Hiç.

LANCE

Hiç konuşur mu?

200

(*Valentine'a doğru hamle eder.*)

Efendim, şuna bir patlatayım mı?

PROTEUS

Kime patlatacaksın?

(1) Lance, tavşan avındaki avcıların seslenmesini taklit ediyor.

(2) Burada bir kelime oyunu var. "Hair", "saç, saç teli," demek; "Hare" ise "tavşan." Yazılışları farklı olan bu iki kelimenin telaffuzu aynı. "Valentine," Aziz Valentine yortusuna rastlayan "sevgililer günü"ndeki Valentine gibi, tipik bir sevgiliyi temsil ediyor.

LANCE

Hiç.

PROTEUS

Aptal herif! Sakın ha!

LANCE

Aman efendim, hiç dedim ya! Hiç işte, kızmayın lütfen. 205

PROTEUS

Bak ahbab, kendine gel. Dostum Valentine, biraz konuşalım.

VALENTINE

Kulaklarım tıkalı; kötü haberle öyle doldular ki,
İyi habere yerleri kalmadı.

PROTEUS

O zaman ben de haberlerimi sağır sessizliğe gömeyim bari;
Çünkü hepsi acı, ahenksiz ve kötü. 210

VALENTINE

Silvia öldü mü yoksa?

PROTEUS

Valentine, yok.

VALENTINE

Kutsal Silvia için Valentine yok ha!
Yani, beni sevmiyor artık, öyle mi?

PROTEUS

Valentine, yok. 215

VALENTINE

Silvia beni sevmiyorsa, tabii yok Valentine.
Pekâlâ, neymiş haberiniz?

LANCE

Efendim, duyduk ki, sürünmüşünüz.

PROTEUS

Evet, sürülmüşün. Haber buydu işte.

Buradan, Silvia'dan, ben dostundan ayrılacaksın.

220

VALENTINE

Ah, ben o acıyı çoktan sindirmiştim;

Fazlasına dayanamam artık.

Silvia biliyor mu sürgüne gönderildiğimi?

PROTEUS

Evet, evet, ve bu cezanın

Kaldırılmazsa yürürlüğe gireceğini biliyor.

225

Buna karşı babasına erimiş inci tanelerinden – ki,

Bunlara gözyaşı diyor bazıları – bir deniz sundu.

Boynunu büküp babasının önünde,

O gaddar ayaklarının dibine diz çöktü

Ve ıstıraptan sanki daha yeni solmuş,

230

Ona öylesine yakışan, ak ellerini

Ovuşturarak gözyaşı döktü.

Ama ne bükülen dizler, ne yukarı kalkan saf eller;

Ne acıklı hıçkırıklar, derin iniltiler,

Ne de gümüş dereler misali yaşlar ulaşabildi

235

Acımasız babanın yüreğine. Çaresiz,

Yakalandığı anda cezası ölüm olacaktı Valentine'ın.

Dahası, sürgünden çağırılman için Silvia'nın şefaathetmesi

O kadar kızdırdı ki babasını, derhal emretti,

Kızı bir odaya kapatılsın,

240

Kapılar üstünden sımsıkı kilitlensin diye.

Üstelik o hışımla kızını tehdit etti,

Ömür boyu oraya kapatmakla.

VALENTINE

Yeter. Ya sus, ya da ağzından çıkacak ilk söz

Canımı alacak güçte olsun artık.

245

Hadi, varsa böyle sözün, kulağıma fısılda

Ve bu ilahiyle sonsuz çilem son bulsun.

PROTEUS

Çaresiz bir şey için yakınmayı bırak da,
 Yakındığın şey için çare bulmaya bak.
 Zaman nice güzellikler besler, büyütür. 250
 Burada kalsan bile sevdiğini göremezsin.
 Kendi ömrünü de kısaltmış olursun.
 Sevdalının bastonu ümittir. Onunla yürü artık.
 Karamsarlığa karşı da yine onu kullan.⁽¹⁾
 Sen uzakta olsan da, mektupların burada olur: 255
 Bana yaz ve merak etme, o mektuplar
 Sevdiğinin süt beyazı koynuna kadar ulaşır.
 Ama şimdi tartışma zamanı değil. Hadi,
 Şehir kapılarına kadar yoldaşlık edeyim sana.
 Giderken de istersen aşkınla ilgili 260
 Konuşacak ne varsa uzun uzun konuşuruz.
 Silvia'yı seviyorsan, kendin için olmasa da
 Tehlikeye atılma. Hadi şimdi gidelim.

VALENTINE

Lance, ne olur, benim çocuğu görürsen,
 Söyle hemen Kuzey Kapısı'na gelsin. 265

PROTEUS

Hadi evlat, git bul onu. Gidelim, Valentine.

VALENTINE

Ah canım Silviam! Bahtsız Valentine!

(Proteus ile Valentine çıkar.)

LANCE

Yani, ben salak soytarı olabilirim, ama efendimin alçağın
 biri olduğunu görecektir kadar aklım var. Neyse, alçaklığı
 biri geçmiyorsa mesele yok. Benim de âşık olduğumu bilen 270

(1) Burada bir mecaz/kişileştirme var: "Karamsarlık düşman gibi karşına dikildiğinde, silah olarak bastonu kullan."

tek kişi yok, oysa âşığım işte, ama bir çift beygir gelse
gene çekip götüremez benden bu bilgiyi, ne de sevdiğimin
adını! Tamam, o bir kadın, ama hangi kadın, kendime bile
açıklamam. Tamam, süt sağan bir kadın. Tamam, bakire bir
kadın değil; doğurduğunu görenler var. Tamam, hizmetçi 275
kadın, çünkü bir efendisi var; hizmetini yapıyor, ücretini
alıyor. Bir av köpeğinden daha becerikli desem yeri.
Bu da sıradan bir Hıristiyan için iyi sayılır.

(Bir kâğıt çıkarır.)

İşte hasletlerinin listesi: “Madde bir: Getir götür bilir.”
İyi de, bunu atlar da becerir, hem de âlâsını. Yok yok, 280
atlar götürmesine götürür de, alıp getiremezler.
Yani, benimkisi beygirden iyi. “Madde: Süt sağabilir.”
Bakın bu çok güzel; elleri temiz demek.

(Speed girer.)

SPEED

Selam, Signor Lance, sendenizden ne haber?

LANCE

Denizden haber mi? Gemiler yelken açmış. 285

SPEED

Yahu, bir türlü düzeltemedin řu huyunu:
Lafı hep tersinden anlarsın. O kâğıtta ne haber var,
onu söyle bari?

LANCE

Hayatında duyduğun en kara haber var.

SPEED

Öyle mi, ne kadar kara yani? 290

LANCE

Mürekkep kadar kara.

SPEED

Ver de şunu ben okuyayım.

LANCE

Hadi be sen de, et kafa; sen ne bilirsin okumayı!

SPEED

İftira etme, tabii bilirim.

LANCE

O zaman sana bir sınav.

295

Söyle bakalım, seni kim peydahladı?

SPEED

Kim olacak, dedemin oğlu.

LANCE

Ya! Gördün mü, kara cahil! "Nenenin oğlu" olacaktı.

Demek ki neymiş; okuman yokmuş.

SPEED

Bir dakika, soytarı, bir dakika. Beni kâğıtta sına da gör.

300

LANCE (*Speed'e kâğıdı verir.*)

Al bakalım. Aziz Nicholas⁽¹⁾ yardımcın olsun.

SPEED

"Madde bir: Süt sağabilir."

LANCE

Evet, sağabilir.

SPEED

"Madde: Güzel bira yapar."

LANCE

Ne demiş atalarımız: "Güzel bira yapana can kurban."

305

SPEED

"Madde: Dikiş diker."

LANCE

"Ne diker?"in cevabı.

(1) Okul çocuklarının ve bilim adamlarının koruyucu azizi.

SPEED

“Madde: Örgü örer.”

LANCE

Sana çorap örebilen kadın çeyiz getirmese de olur.

SPEED

“Madde: Çamaşır yıkar, yer siler, fırça yapar.”

310

LANCE

Bak bu az bulunur bir meziyet. Böylesini ayrıca fırçalayıp tokaçlamak gerekmez.

SPEED

“Madde: Yün eğirir.”

LANCE

İyi ya, o yününü eğirirken ben de kendi çarkımı döndürürüm şu âlemde.

315

SPEED

“Madde: Gizli kalmış daha nice meziyeti var.”

LANCE

Gizli, yani meçhul, yani gayri meşru, babası belirsiz!

SPEED

Şimdi de kusurları geliyor.

LANCE

Meziyetlerinin ensesinde.

SPEED

“Madde: Açlıkla terbiye edilemez, yoksa nefesi kokar.”

320

LANCE

Zararı yok, bir kahvaltıyla iş hallolur. Devam et.

SPEED

“Madde: Tatlıya fazla düşkün.”⁽¹⁾

(1) Mecazi anlamda, “aşifte”, “hafifmeşrep”.

LANCE

Eh, ekşi nefesini örter biraz.

SPEED

“Madde: Uykusunda konuşur.”

LANCE

Zararı yok, konuşurken uyumasın da.

325

SPEED

“Madde: Aheste konuşur.”

LANCE

Vay canına! Hangi alçak buna kusur demiş!
Aheste konuşmak bir kadının baş erdemidir.
Onu hemen oradan çıkar, erdemlerin başına koy.

SPEED

“Madde: Nazlıdır.”

330

LANCE

Geç; Havva'nın mirası bu; onsuz olmaz.

SPEED

“Madde: Ağzında tek dişi yok.”

LANCE

Boş ver; ben zaten ekmeğin kabuğunu severim.

SPEED

“Madde: Şirret.”

LANCE

Olsun; işin güzel yanı, dişi olmadığına göre ısıramaz.

335

SPEED

“Madde: İyi içkinin hakkını verir.”

LANCE

İyisini bulursa versin. O vermezse ben veririm;
iyi şey buldun mu değerini bileceksin.

SPEED

"*Madde*: Hiçbir şeyini esirgemez."

LANCE

Lafını kastediyorsa, olamaz, çünkü aheste konuşuyordu, 340
malum. Keselerini kastediyorsa, olamaz, çünkü kesenin
ağzını bağlarım. Öteki şeyini kastediyorsa, olabilir, çünkü
ben engel olamam. Evet, devam.

SPEED

"*Madde*: Saçı aklından bol, kusuru saçından bol, 345
serveti kusurundan bol."

LANCE

Hah, orada dur. Aldım gitti. O son kısım iki üç defa geldi
gitti bana. Şunu bir daha okusana.

SPEED

"*Madde*: Saçı aklından bol..."

LANCE

"Saçı aklından bol." Olabilir. Nasıl mı? Tuzu saran tuzluk 350
nasıl tuzdan bolsa, akli saran saç da akıldan boldur.
Malum, büyük küçüğe sığmaz, küçük büyüğe sığar.
Sonra ne geliyordu?

SPEED

"Kusuru saçından bol..."

LANCE

Yahu bu korkunç! Keşke bu olmasaydı!

SPEED

"Serveti kusurundan bol." 355

LANCE

Bak burada kusur ne kadar hoş geliyor kulağa!
Tamam, onu alıyorum ve bu iş olursa ki, imkânsız
diye bir şey yoktur—

SPEED

E, olursa?

LANCE

O zaman derim ki, efendin seni Kuzey Kapısı'nda bekliyor. 360

SPEED

Beni mi?

LANCE

Seni tabii. Ne yani, sen kimsin ki?
Senden daha iyilerini beklemiştir herhalde.

SPEED

Yani oraya gitmem gerekiyor, öyle mi?

LANCE

Hem de koşarak gitmen gerekiyor. O kadar geciktin ki, 365
sadece gitmekle yetişmen de mümkün değil.

SPEED

Bunu daha önce söyleseydin ya!
Lanet olsun aşk mektuplarına da! (Çıkar.)

LANCE

Benim mektubu okuyacağına iyi bir sopa ye de gör. 370
Görgüsüz dangalak; herkesin mahremiyetine burnunu
sokarsan böyle olur. Herif köteği yerken ben de seyredip
biraz eğleneyim bari. (Çıkar.)

İ k i n c i S a h n e

(Milano Dükü'nün sarayı. Dük ile Thurio.)

DÜK

Bay Thurio, merak etmeyin, kızım sizi sevecektir,
Valentine artık gözünden uzak düştüğüne göre.

THURIO

O sürgüne gittiğinden beri Silvia beni hor görüyor,
Benimle görüşmüyor, hakaretler yağıdırıyor.
Ondan ümidimi kestim desem yeri.

5

DÜK

Cansız sevgi onunki. Buza kazınmış resim
Sıcağı gördü mü nasıl suya karışıp kaybolursa
Bir saat dolmadan, işte öyle.
Merak etme, biraz zaman yeter
Kızımın buzdan düşüncelerini eritip
Değersiz Valentine'ı unutturmaya.

10

(*Proteus girer.*)

Evet, ne oldu, Sir Proteus? Hemşeriniz,
Fermanımıza uyup gitti mi?

PROTEUS

Evet, gitti, sayın lordum.

DÜK

Gidişi kızımı çok üzdü mü?

15

PROTEUS

Biraz zaman yeter üzüntüsünü öldürmeye.

DÜK

Bence de. Ama Thurio öyle düşünmüyor.
Proteus, hakkındaki iyi düşüncelerim ki,
Sen davranışınla bunu hak ettin,
Sana açılabilceğimi söylüyor.

20

PROTEUS

Size sadakatsizlik etmektense
Canımdan olmayı yeğlerim, efendim.

DÜK

Bay Thurio ile kızımı evlendirmeyi
Ne kadar istediğimi biliyorsun.

PROTEUS

Biliyorum, efendim.

25

DÜK

Kızımın irademe nasıl karşı geldiğini de
Bilmiyor değilsin sanırım.

PROTEUS

Evet, efendim,
Valentine buradayken öyle yapıyordu.

DÜK

Hâlâ da, inadım inat diyor. Şimdi,
Ne yapsak da ona Valentine'ın aşkını unutturup
Thurio'yu sevmesini sağlasak?

30

PROTEUS

En iyisi Valentine'a iftira atmak;
İkiyüzlü, korkak demek, soyunu aşağılamak.
Kadınlar en çok bu üç şeyden nefret eder.

35

DÜK

Evet ama, husumetten böyle konuşuyoruz sanabilir.

PROTEUS

Konuşan kişi Valentine'ın hasmı olursa, doğru.
Onun için, bunu kızınızın dost bildiği biri söylemeli;
Örneklerle de desteklemeli.

DÜK

O halde bu iftira işi sana kalıyor.

40

PROTEUS

Ama ben yapamam, efendim.
Bir beyefendiye yakışmaz böyle şey;
Hele söz konusu olan kişi yakın dostuysa.

DÜK

Bence artık ne iyi sözün onu yüceltir

Ne de iftiran küçültür. 45
 Yani, bu zararsız bir iş;
 Ayrıca da bir dostun ricası.

PROTEUS

Pekâlâ efendim, beni ikna ettiniz.
 Eğer aleyhine konuşmayı iyi becerebilirim,
 Kızınızın aşkı uzun sürmeyecektir. 50
 Ama Valentine'ın aşkını içinden söküp atacak demek,
 Bay Thurio'yu sevecek demek değil.

THURIO

Onun için de, Silvia'nın aşkını bir yandan
 Valentine'dan çözüp alırken,
 Öte yandan da bana dolamalıyız; 55
 Yoksa karışıp dolaşır, kimseye hayrı olmaz.⁽¹⁾
 Bunun için de, Valentine'ı kötülerken
 Beni de ayrı ölçüde övmelisiniz.

DÜK

Evet, Proteus, bu işte sana güveniyoruz.
 Çünkü Valentine'dan biliyoruz ki, 60
 Sen çoktan sadık müridisin aşkın,
 Yolundan kolay dönmez, fikir değiştirmezsin.
 Onun için, benden sana izin;
 Silvia'nın yanına git, uzun uzun konuş onunla.
 Şu anda bunalımda, bedbin ve mutsuz. 65
 Arkadaşının hatırına, seni gördüğüne sevinecektir.
 İkna gücünü kullanıp onu etkile,
 Valentine'dan soğutup dostumuzu sevdin.

PROTEUS

Elimden geleni yapacağım.
 Ancak, Bay Thurio, siz de biraz gayret gösterin; 70

(1) Burada Thurio, Silvia'nın aşkını bir yün yumağına benzetiyor. Daha önce açılarak Valentine'a dolanmış olan yün, şimdi kendisine dolansın istiyor.

Silvia'nın arzularına ökse kurmayı deneyin;⁽¹⁾
 Uсталıklı sonelerin hüznü nağmeleriyle,
 Sevdiğinizin hizmetine hazır olduğunuzu gösterin.

DÜK

Doğru, ulvi şiirin gücü muazzamdır.

PROTEUS

Deyin ki, "güzelliğinizin mihrabına
 Gözyaşı dökmeye, kalbimi sermeye hazırım."
 Mürekkebiniz kuruyuncaya kadar yazın.
 Sonra yine gözyaşlarınızla ıslatın onu.
 Olanca içtenliğinizle, duygu yüklü dizeler yazıp
 İletin ona. Unutmayın, Orpheus'un lavtasının telleri
 Şairlerin sinirlerinden yapılmaydı;
 Bir altın dokunuşla, çeliği, taşı yumuşatır,
 Kaplanı uslandırır, dev balinaları
 Dipsiz denizlerden çıkarır, kumsalda dans ettirirdi.
 Acıklı aşk şiirleri yazdıktan sonra,
 Bir gece yanınıza usta bir çalgıcı heyeti alın,
 Kızın penceresinin önüne gidin,
 Müzik eşliğinde hüznü şarkılar söyleyin.
 Gecenin derin sessizliği,
 Bu tatlı, inleyen nağmelere çok yakışacaktır.
 Bu da işe yaramazsa, hiçbir şey yaramaz.

DÜK

Görünüşe bakılırsa, sen de aşka düşmüşsün.

THURIO

Bu gecedен tezi yok öğüdünü uygulayacağım.⁽²⁾

(1) "Kuşlar nasıl ökse macunuyla avlanırsa, siz de Silvia'yı öyle avlamayı deneyin."

(2) Shakespeare'in kişileri, yazarın başka oyunlarında da olduğu gibi, zaman zaman "sen"den "siz"e, "siz"den "sen"e geçiyor. Burada, Thurio'nun, aldığı öğütden sonra Proteus'la daha samimileştiği söylenebilir. Ancak, yukarıda, Dük'ün Proteus'a hitap edişinde de görüldüğü gibi, "siz", "sen" ayrımı Shakespeare'in özellikle erken dönem oyunlarında çok net değil.

O halde, öğüt hocam sevgili Proteus,
Şimdi hemen şehre gidip usta çalgıcı arayalım.
Senin güzel öğüdünü harekete geçirmek için
Tam uygun bir de sone var elimde.

95

DÜK

Haydi o zaman, beyler.

PROTEUS

Yemek sonrasına kadar hizmetinizdeyiz, efendim;
Sonra da işimize bakarız.

100

DÜK

Hiç vakit kaybetmeyin, ben sizi mazur görürüm.

(*Thurio ile Proteus bir kapıdan, Dük başka bir kapıdan çıkar.*)

DÖRDÜNCÜ PERDE

B i r i n c i S a h n e

(Mantua ile Milano arasında bir orman. Haydutlar.)

BİRİNCİ HAYDUT

Hey, arkadaşlar, durun. Bir yolcu göründü.

İKİNCİ HAYDUT

Biri değil onu gelse, hiç bakmaz, bineriz tepelerine.

(Valentine ile Speed girer.)

ÜÇÜNCÜ HAYDUT

Hop, durun bakalım! Neyiniz varsa uçlanın.

Yoksa biz tepenize çöker alırız.

SPEED *(Valentine'a)*

Mahvolduk, efendim. Bu yoldan geçenlerin
En çok korktuğu haydutlar bunlar.

5

VALENTINE

Dostlarım.

BİRİNCİ HAYDUT

Yok, bayım, düşmanız biz.

İKİNCİ HAYDUT

Susun. Ne diyecek duyalım.

ÜÇÜNCÜ HAYDUT

Sakalım hakkı için duyalım; baksana, herifin kalıbı yerinde.

10

VALENTINE

O zaman bilin ki, kaybedecek bir şeyim yok benim.
Başıma gelmedik felaket kalmadı.
Tüm servetim şu üstümdeki çul çaput.
Alacaksınız alın, varım yoğum bu.

İKİNCİ HAYDUT

Peki, nereye gidiyordun?

15

VALENTINE

Verona'ya.

BİRİNCİ HAYDUT

Nereden geliyorsun?

VALENTINE

Milano'dan.

ÜÇÜNCÜ HAYDUT

Çok kaldın mı orada?

VALENTINE

On altı ay kadar.⁽¹⁾ Makus talihim oyun etmeseydi
Daha da uzun kalacaktım.

20

BİRİNCİ HAYDUT

Niye? Yoksa sürüldün mü?

VALENTINE

Evet.

İKİNCİ HAYDUT

Suçun neydi?

VALENTINE

Öyle bir şey ki, anlatması azap veriyor.

25

(1) Valentine'in söylediği, oyundaki zaman kurgusu ile bağdaşmıyor. Ya burada metinde bir bozukluk var, ya da Valentine yalan söylüyor.

Birini öldürdüm⁽¹⁾ ve yaptığıma pişmanım.
Ama kavgada öldürdüm onu, erkekçe,
Alçakça veya haince değil.

BİRİNCİ HAYDUT

Öyleyse hiç pişman olma.
Peki, bu ufak kusur yüzünden mi sürüldün?

30

VALENTINE

Evet, hem de ucuz kurtulduğuma sevindim.

İKİNCİ HAYDUT

Dil bilir misin?

VALENTINE

Evet, gençken çıktığım gezilerde öğrendim;
Yoksa çok sıkıntı çekerdim.

ÜÇÜNCÜ HAYDUT

Robin Hood'un şişko keşişinin kel kafası hakkı için
Tam bizim gibi başıbozuk takımına kral olacak adam.

35

BİRİNCİ HAYDUT

Olabilir. Şöyle gelin de konuşalım.

(Haydutlar aralarında konuşur.)

SPEED (Valentine'a)

Onlara katılın, efendim.
Şerefli bir eşkıyalık onlarınki.

VALENTINE

Kes sesini, adi herif.

40

İKİNCİ HAYDUT

Pekâlâ, söyle bakalım, bir güvencen var mı?

(1) Valentine'ın neden yalan söylediği açık değil. Silvia'nın iffetine gölge düşürmek istemiyor veya haydutları etkilemeye çalışıyor olabilir.

VALENTINE

Hayır, kaderim dışında, hiçbir şey.

ÜÇÜNCÜ HAYDUT

O zaman bil ki,
Bizim aramızda da beyzadeler var;
Örneğin, azgın bir gencin gazabına uğrayıp
Yaşadıkları saygın çevreden kovulmuş insanlar.
Ben Verona'dan sürüldüm.
Suçum, Dük'ün yakını, mirasçı bir hanımefendiyi
Kaçırmayı tasarlamak.

45

İKİNCİ HAYDUT

Ben de Mantua'dan. Bir öfke anında
Kalbinden hançerlediğim bir beyzade yüzünden.

50

BİRİNCİ HAYDUT

Ben de aynı ufak tefek suçlar yüzünden.
Kusurlarınızı niye sayıyorsunuz dersen,
Bu kanunsuz hayatımızı mazur göstermek için.
Biraz da, baktık sen kibar birine benziyorsun;
Ayrıca, dediğine göre dil de biliyormuşsun;
Yani tam bizim mesleğe yaraşır adamsın.

55

İKİNCİ HAYDUT

Aslına bakarsan, her şeyden önce,
Sen de sürüldün diye konuşuyoruz seninle
Ve diyoruz ki, başımıza geçer misin?
Zarurettten fazilet çıkarıp, bizler gibi,
Böyle yabanda yaşar mısın?

60

ÜÇÜNCÜ HAYDUT

Ne diyorsun? Yoldaşımız olur musun?
"Olur," de, hepimize baş ol.
Sana itibar eder, baş eğeriz;
Komutanımız, kralımız bilir, severiz seni.

65

BİRİNCİ HAYDUT

Teklifimizi hor görürsen ölürsün.

İKİNCİ HAYDUT

Teklifimizle kabarcak kadar yaşamazsın.

VALENTINE

Tamam, kabul, size katılıyorum;
Ama bir şartım var: Biçare kadınlarla
Garip yolculara dokunmak yok.

70

ÜÇÜNCÜ HAYDUT

Hayır, böyle pis işler, adilikler bize göre değil.
Hadi, gel o zaman, bizimkilerle tanış;
Servetimizi gör ve kendi malın bil;
Bizler de emrindeyiz. (Çıkarlar.)

75

İ k i n c i S a h n e

(Ay ışığında, Dük'ün sarayının yanı, Silvia'nın penceresinin altı.
Proteus.)

PROTEUS

Valentine'a ihanet ettiğim gibi,
Thurio'ya da haksızlık ediyorum.
Onu övme bahanesiyle
Kendi aşkımı dile getiriyorum.
Ama Silvia o kadar iffetli, sevdiğine bağlı,
O kadar güzel bir insan ki,
Değersiz armağanlarım
Hiç işe yaramıyor onu ayartmada.
Sadakat yemini ediyorum,
Dostlarıma ihanetle suçluyor beni.
Güzelliğine övgüler düzdüğümde,

5

10

“Julia’yı da seviyordun,” diyor,

“Ama şimdi yüz çevirdin.”

Yine de, bu ağır serzenişlere rağmen ki,

En hafifi her âşığın umutlarını

15

Söndürmeye yeter de artar bile;

O aşkımı reddettikçe, aşkım da,

Sadık bir köpek misali,

Daha da bağlanıyor, yaltaklanıyor ona.

Hah, işte Thurio geliyor.

20

Şimdi sevdiğimin penceresine gidip,

Bir akşam konseri verelim ona.

(*Thurio ve çalgıcılar girer.*)

THURIO

Ne o, Sir Proteus, bizden önce bitivermişsiniz bakıyorum.

PROTEUS

E, aziz Thurio, âşık dediğin tutulmaz,

Yürüyemezse sürünerek gider sevdiğine.

25

THURIO

Evet de, sevdiğiniz burada değil herhalde.

PROTEUS

Değilse ben niye buradayım?

THURIO

Yani, Silvia mı?

PROTEUS

Pekâlâ, size söyleyeyim bari: Evet, Silvia.

THURIO

Pekâlâ, ben de size teşekkür ediyorum.

30

Hadi o zaman baylar, akortları yapalım da

Şöyle canlı bir şeyler çalalım bakalım.

(*Julia’nın kaldığı hanun sahibi ile, genç erkek kılığında Julia girer. Hancı ile Julia, kenarda aralarında konuşurlar.*)

HANCI

Ne o genç konuğum, mahzun görünüyorsun.
Söyle bakalım, neyin var?

JULIA

Bilmem ki, keyfim yok işte.

35

HANCI

Hadi gel de keyfini yerine getirelim. Hem müzik
dinlersin hem de sözünü ettiğin delikanlıyı görürsün.

JULIA

Sesini de duyacak mıyım?

HANCI

Tabii duyacaksın.

JULIA

Dinleyeceğim müzik o demek.

40

HANCI

Bak, işte!

JULIA

O da var mı bunların arasında?

HANCI

Evet, ama şimdi susup dinleyelim.

ŞARKI⁽¹⁾

*Kimmiş bu Silvia? Neymiş de,
Gençlerin dilinden düşmüyor adı?
Hem akıllı, hem güzel bir azize.
Belli ki özenip de yaratmış Tanrı,
Kim görse hayran olsun diye.*

45

(1) Şarkıyı kimin söylediği belirtilmemiş. Ancak, Julia'nın sonraki konuşmasından, Proteus'un telli bir çalgı (muhtemelen lavta) çalarak söylediği anlaşılıyor.

İçi de dışı gibi güzel mi ki?

İyiyle güzel ayrılmaz çünkü.

50

Onun gözlerine gider Aşk Meleği,

Şifa bulsun diye kendi körlüğü;

Bir daha da terk etmez gittiği yeri.

Silvia'ya okuyalım şarkımızı o zaman,

Onun gibisi bulunmaz, diye seslenelim.

55

Şu kasvetli yeryüzünde varolan

Her faniden üstündür o, diyelim.

Çiçekler sunalım ona hep bir ağızdan.

HANCI

Ne o, daha da hüzünlendin galiba. Ne oldu, evlat?

Müziği sevmedin.

60

JULIA

Hayır, müzikçiye sevmedim.

HANCI

Neden, güzel yavrum?

JULIA

Yanlış çalıyor.

HANCI

Nasıl? Yani, tellere vuruşu mu hatalı?

JULIA

Hayır, ama hatası şu ki, benim kalbimin tellerini sızlatıyor.

65

HANCI

Kulağın da çok hassasmış.

JULIA

Evet, keşke sağır olsaydım. Kulağımın hassaslığı
kalbime vuruyor.

HANCI

Müzikten hoşlanmıyorsun galiba.

JULIA

Böyle ahenksizinden hiç hoşlanmam.

70

HANCI

Ama çok değişik, çok hoş, değil mi?

JULIA

En kötü yanı da o “değişiklik.”

HANCI

Yani, sence hep aynı şeyi mi çalsınlar?

JULIA

Bence insan aynı şeyi çalmalı. Her neyse, kuzum hancı, bu sözünü ettiğimiz Proteus bu hanıma sık sık uğrar mı?

75

HANCI

Adamı Lance'ın dediğine göre, kadına çılgınca âşıkmuş.

JULIA

Nerede bu Lance?

HANCI

Köpeğini aramaya gitti. Efendisinin emri varmış;
köpek yarın bu hanıma armağan edilecek.

JULIA

Sus, kenara çekil. Gidiyorlar galiba.

80

PROTEUS

Bay Thurio, hiç korkmayın. Ben bir konuşayım,
Göreceksiniz, ne harika planım.

THURIO

Nerede buluşuyoruz?

PROTEUS

Aziz Gregöry kuyusunda.

THURIO

Hoşça kal.

85

(Thurio ile çalgıcılar ayrılır. Silvia pencereye çıkar.)

PROTEUS

Hanımefendi, iyi akşamlar dilerim size.

SILVIA

Müzik için teşekkür ederim baylar.
Kiminle konuşuyorum, sorabilir miyim?

PROTEUS

Öyle biri ki, saf yüreğindeki gerçeği görseniz,
Sesinden hemen tanırdınız onu.

90

SILVIA

Sir Proteus olmasın!

PROTEUS

Sir Proteus, sayın bayan, hizmetkârınız.

SILVIA

Arzunuz nedir?

PROTEUS

Sizinkine nail olmak.⁽¹⁾

SILVIA

Madem öyle, benim arzum şu:
Derhal evinize dönüp yatın.
Seni gidi düzenbaz, ikiyüzlü, hain adam!
Tatlı sözlerinle başkalarını kandırdın diye,
Bana da yılışınca, kucağına düşecek kadar
Saf ve aptal mı sandın? Hadi,
Hemen git; âşığından özür dile. Bana gelince,
Gecenin şu solgun ecesi adına yemin ederim,⁽²⁾
Bırak arzunı yerine getirmeyi,
Bu adi teklifin yüzünden senden iğreniyorum

95

100

(1) "Sizce arzu edilir olmak." Proteus "will" (arzu, irade, cinsel arzu vb) kelimesini birkaç anlamda kullanıyor. Shakespeare oyun ve sonelerinde "will"i sık sık cinsel bağlamda kullanır.

(2) "Gecenin solgun ecesi": Klasik Roma mitolojisinde, ay tanrıçası, iffet timsali Diana.

Ve seninle konuşmaya zaman harcadığım için
Kendime kızıyorum sadece.

105

PROTEUS

Haklısın, tatlı sevdiğim,
Bir hanımefendiye âşıktım ben;
Ama o öldü.

JULIA (*Kendi kendine*)

Ben bile söylesem yanlış olurdu bu.
Hiç değilse gömülmediği kesin.

110

SILVIA

Öyle olsa bile arkadaşın Valentine hayatta
Ve senin de bildiğin gibi
Ben onunla nişanlıyım. Utanmıyor musun,
Bu çirkin teklifinle ona ihanet etmeye?

115

PROTEUS

Duyduğuma göre Valentine da ölmüş.

SILVIA

Beni de ölmüş say o zaman;
Çünkü aşkım da onunla aynı mezara gömüldü.

PROTEUS

Sevgili bayan, izin ver toprağı kazıp
Çıkarayım onu.

120

SILVIA

Sen kendi sevdiğin kadının mezarına git de,
Onun aşkını çıkar daha iyi. Ya da,
Seninkini onun yanına göm.

JULIA (*Kendi kendine*)

Bunu duymadı.

PROTEUS

Bayan, madem kalbiniz bu kadar katı,
Aşkıma karşılık resminizi bağışlayın hiç değilse;

125

Hani odanızda asılı olan resmi.

Ben de onunla konuşurum;

Ona ah eder, ona gözyaşı dökерim.

Madem özü başkasına ait o mükemmel benliğinizin

130

Bendeniz, naçiz bir gölge,

Gölgenize ilan ederim aşkımı.

JULIA (*Kendi kendine*)

Evet, özünü ele geçirseydin, onu da kesin

Bana yaptığın gibi gölgeye çevirirdin.

SILVIA

Sizin putunuz olmaya hiç niyetim yok bayım,

135

Ama gölgelere tapınıp sahteliklere aşk ilan etmek de

Sizin gibi sahtekârlara yakışır tabii.

Onun için, yarın sabah bana birini yollayın da

Resmi size göndereyim.

O zamana kadar, huzur dileğiyle. (*Çıkar.*)

140

PROTEUS

Evet, sabaha ölümü bekleyen

İdamlık mahkûmun huzuru gibi. (*Çıkar.*)

JULIA

Hancı, gidelim mi?

HANCI

Vay canına, amma uyumuşum!

JULIA

Söylesene, Sir Proteus nerede kalıyor?

145

HANCI

Nerede olacak, benim orada. Bence gün ağardı ağaracak.

JULIA

Daha değil. Ama benim için

Şimdiye kadar gördüğüm en uzun geceydi;

Hem de en kasvetli. (*Çıkarlar.*)

Ü ç ü n c ü S a h n e

(Ayrı yer. Ertesi sabah. Sir Eglamour.)

EGLAMOUR

Bayan Silvia bu saatte gel demişti bana.
Bakalım ne söyleyecek.
Önemli bir iş için çağırdı herhalde.
Bayan, bayan!

(Silvia yukarıdan girer.)

SILVIA

Kim o?

5

EGLAMOUR

Hizmetkârınız ve dostunuz.
Siz hanımefendinin emrine amade biri.

SILVIA

Sir Eglamour! Binlerce günaydın!

EGLAMOUR

Benden de size, saygıdeğer bayan!
Siz hanımefendinin buyurduğu gibi,
Erkenden geldim ve zatıalınıza
Nasıl bir hizmetim olabilir,
Duymak için sabırsızlıkla bekliyorum.

10

SILVIA

Ah, Sir Eglamour, sen bir beyefendisin –
Bunu iltifat sanma, yemin ederim değil –
Cesur, bilge, iyi yürekli, çok maharetli.
Sürgüne gönderilen Valentine'a
Ne kadar iyi duygular beslediğimi biliyorsun;

15

Babamın beni, yürekten nefret ettiğim alık Thurio'yla
Zorla evlendirmek istediğini de.

20

Sen de sevdin ve her zaman söylersin,
"Sevdiğim kadın, biricik aşkım, öldüğünde
Duyduğum acı kadar yürekten hiçbir acı duymadım," diye.

Onun mezarı başında sadakat yemini de etmiştin.

Sir Eglamour, ben Valentine'a gitmek istiyorum,
Yani Mantua'ya; duyduğuma göre orada yaşıyormuş.
Yollar tehlikeli olduğundan,

25

Sadakatine ve şerefine güvendiğim senin
Değerli varlığınla bana yoldaşlık etmeni istiyorum.

Babam kızar diye düşünme, Eglamour;
Sadece benim ıstırabımı, hanımının ıstırabını düşün.

30

Tanrının da kaderin de gazabına uğrayacak
Uğursuz bir evlilikten kurtulmak için
Buradan kaçmakta ne kadar haklı olduğumu düşün.

Rica ediyorum senden, bana yoldaş ol,

35

Benimle gel; denizdeki kumlar kadar

Acıyla dolu bir yüreğin ricası bu.

Kabul etmezsen de, gizli kalsın bu sözlerim ki,

Tek başıma yola düşeyim kimse bilmeden.

EGLAMOUR

Bayan, bu sözleriniz bana pek dokundu;

40

İçten geldiğini de biliyorum hepsinin.

O nedenle sizinle gelmeyi kabul ediyorum.

Benim başıma gelecekler umurumda değil,

Yeter ki sizin işiniz rast gitsin.

Ne zaman gidiyorsunuz?

45

SILVIA

Hemen bu akşam.

EGLAMOUR

Nerede buluşalım?

SILVIA

Keşiş Patrick'in hücresinde.
Orada günah çıkarmak istiyorum.

EGLAMOUR

Bana güvenebilirsiniz hanımefendi.
İyi günler sevgili bayan.

45

SILVIA

Size de, iyi yürekli Sir Eglamour.

D ö r d ü n c ü S a h n e

(Aynı yer. Bir süre sonra. Lance ve köpeği Huysuz.)

LANCE (Seyirciye)

İşe bak! Uşak bildiğin köpek köpeklik edince insanın zoruna gidiyor. Bunu daha yavruyken alıp büyüttüm. Gözü açılmamış üç dört kardeşiyle, kız ve oğlan, boğulurken kurtardım, ötekiler gitti. Her şeyi öğrettim. Yani, bir köpeğe bu kadar öğretilir, ötesi yok. Sonra, 5 efendim dedi ki, "Al bu köpeği Bayan Silvia'ya götür, armağanım olsun," dedi. Daha yemek odasına girdik girmedik, o ne yaptı? Atladığı gibi tabaktaki horoz budunu kaptı. Köpek dediğin insan içinde nasıl davranacağını bilmeli; yoksa felaket olur. Ne demişler: köpek köpekliğini 10 bilmeli, yeri geldiğinde köpekliğini göstermeli. Yani, ben de onun gibi olsam, kafam çalışmasa; onun her salaklığını üstlenmesem, şimdiye çoktan ipte sallanmıştı. Canım çıksın ki bitmişti şimdi, mahvolmuştu. Siz verin kararı. Evet, ne yaptı? Fırladığı gibi Dük'ün masasının altına daldı; 15 masanın altındaki üç dört kibar köpeğin arasına yani. Dalmasıyla da, tabiri hoşgörün, şar diye her yana işemesi bir oldu. Kokusu hemen yayıldı tabii. Başladı mı herkes

bağırışmaya! "Atın şu köpeği dışarı!" dedi biri. "Bu köpek
bozuntusu da nereden çıktı?" dedi biri. "Vurun kırbacı!" 20
dedi öteki. "Asın şunu!" diye bağırdı Dük. Ben bu kokuyu
çok iyi tanıdığım için Huysuz olduğunu hemen anladım.
Kırbacı vurana gidip "Arkadaş," dedim, "ne vuruyorsun
köpeğe?" "Vuruyorum, ne olmuş?" dedi. "Çok haksızlık
ediyorsun," dedim, "o malum işi yapan bendim." Tabii bu 25
defa dönüp bana vurmaya başladı. Kendimi zor attım dışarı.
Kaç efendi uşağı için bunu yapar? Ne diyorum; onun kapıp
kaçtığı işkembe dolmaları yüzünden günlerce tomruğa⁽¹⁾
vuruldu kaldım. Ben olmasam köpeği idam edeceklerdi.
Çaldığı kazlar yüzünden bir seferinde kasnağa⁽²⁾ bağlanıp 30
teşhir edildim. Yoksa başı belaya girecekti. (*Huysuz'a*)
Hatırlamazsın tabii. Ben bayan Silvia'dan ayrılırken bana
ne oyun oynamıştın ama! Sana kaç defa söyledim, bana
bak, ben ne yaparsam onu yap, diye. Ben hiç bacağımı
kaldırıp bir hanımefendinin eteğine işedim mi, ha? Ettim 35
mi böyle bir halt, ha?

(*Proteus'la, delikanlı uşak kılığında Julia girer.*)

PROTEUS (*Julia'ya*)

Adın Sebastian, öyle mi? Seni beğendim;
Hemen bir iş bulurum sana.

JULIA

Her ne iş olursa. Elimden geleni yaparım.

PROTEUS

Umarım yaparsın. – Ne o, piç kurusu köylü; 40
İki gündür nerelerde sürtüyordun?

(1) Tomruk: o çağda suçluların ayaklarıyla ellerinin geçirilip herkese teşhir edildiği tahta çerçeve.

(2) Yularındakine benzer bir cezalandırma aracı: Elleri ve kafası tahtalardaki deliklerden geçirilen kişi halka teşhir edilirmiş.

LANCE

Bayan Silvia'ya köpeği götürdüm, efendim; demiştiniz ya!

PROTEUS

Ne dedi peki, bu küçük mücevhere?

LANCE

Dedi ki, mücevher dediğiniz adi bir köpekmiş.
Onun için adi bir teşekkür gönderdi.

45

PROTEUS

Yani, köpeği kabul etti mi?

LANCE

Hayır, efendim, aslında etmedi. İşte, köpeği geri getirdim.

PROTEUS

Ne? Armağan diye götürdüğün köpek bu mu?

LANCE

Evet, efendim. Öteki sincap bozuntusunu ipte sallanası
çocuklar pazar yerinde benden çalınca, ben de kendi
köpeğimi götürdüm. Benim köpek sizinkinden on tane
ettiğine göre, armağan da değer kazandı.

50

PROTEUS

Ya derhal git ve köpeğimi bul getir.

Ya da bir daha gözüme görünme.

Yürü hadi; orada durup sinirimi bozma.

55

(Lance ve Huysuz çıkar.)

Aptal herif, işi gücü beni mahcup etmek.

Bak, Sebastian, seni yanıma aldım;

Çünkü bu kafasız sersemin yerine

İşimi görecektir güvenilir birine ihtiyacım var.

Ama seni seçmemin asıl nedeni,

Eli yüzü düzgün, yol yordam bilen biri olman.

Tahminimde yanılmıyorsam, iyi yetişmiş,

60

Görgülü, doğru sözlü birine benziyorsun.
 Yani, bil ki, seni asıl bunun için tutuyorum.
 Hadi, şimdi al bu yüzüğü, hemen götür,
 Bayan Silvia'ya teslim et.
 Beni çok seven biri vermişti onu bana.

65

JULIA

Bu yadigârı başkasına verdiğinizize göre,
 Siz onu sevmemişiniz anlaşılan.
 Yoksa öldü mü?

70

PROTEUS

Yo, hayır. Herhalde hayattadır.

JULIA

Yazık!

PROTEUS

Niye yazık diyorsun?

JULIA

Ona çok acıdım da ondan.

PROTEUS

Sana ne? Niye acıyorsun?

75

JULIA

Çünkü bence o sizi seviyordu; hem de
 En az sizin Bayan Silvia'yı sevdiğiniz kadar.
 O, aşkını unutanı hayalinden atamazken,
 Siz, aşkınızı hiçe sayana tapıyorsunuz.
 Aşkın böyle zıtlıklarla dolu olması bana dokundu;
 Onun için kendimi tutamadım, "Yazık!" dedim.

80

PROTEUS

Her neyse, bu yüzüğü, şu mektupla birlikte ona ver.
 (Eliyle işaret eder.)

İşte, odası şurada. Hanımefendiye söyle,

Bana söz verdiği ilahi resmi bekliyorum.
 Mesajını ilettikten sonra hemen odama dön;
 Ben yalnız ve mahzun bekliyor olacağım orada. (Çıkar.)

85

JULIA

Kaç kadın götürür böyle mesajı?
 Ah, zavallı Proteus! Sen kuzularına
 Çoban diye bir tilki tuttun, haberin yok.
 Ah, ne şaşkın budalayım! Niye acıyorum ki,
 Beni yürekten hor gören birine?
 Silvia'yı sevdiği için, beni hor görüyor;
 Bense onu sevdiğim için, acıyorum.
 Bu yüzüğü, vedalaştığımız gün ben vermiştim;
 Sevgimi hiç unutmasın diye.
 Şimdi ise, mutsuz bir ulak oldum:
 Reddedilsin istediğim bir dileği iletmeye,
 Bana kalsa götürmeyeceğim şeyi götürmeye,
 Bana kalsa kınayacağım yeminine
 Aracı olmaya gidiyorum.
 Efendimin sadık aşkı ben olmaya benim;
 Ama kendime ihanet etmedikçe,
 Sadık hizmetkârı olamam.
 Onun adına konuşacağım konuşmasına,
 Ama, amacına ulaşmasın diye de,
 Tanrı bilir, epey soğuk olacak tavrım.

90

95

100

105

(Silvia girer.)

Sayın bayan, iyi günler. Bayan Silvia'yı arıyorum;
 Nerede bulabilirim acaba, biliyor musunuz?

SILVIA

Diyelim ki o benim; ne yapacaktınız onunla?

JULIA

O sizseniz, beni biraz dinler misiniz lütfen;
 Size bir mesajım var?

110

SILVIA

Kimden?

JULIA

Efendim Sir Proteus'tan, bayan.

SILVIA

Ha, evet, resim istiyor değil mi?

JULIA

Evet, bayan.

115

SILVIA

Ursula, resmimi getirsene.

(Hizmetçi kadın resmi getirir.)

Al bunu efendine götür. Ona da benden de ki,
Gelgeç düşüncelerinin unuttuğu Julia diye biri,
Odasına bu suretten daha iyi yakışır aslında.

JULIA

Hanımefendi, şu mektubu okur musunuz lütfen.

120

(Silvia'ya bir mektup verir.)⁽¹⁾

Ah, özür dilerim efendim, bir hata oldu;
Size vereceğim mektup o değildi.

(Önceki mektubu alıp başka bir mektup verir.)

Size gelen mektup buydu.

SILVIA

Öteki mektuba bir daha bakabilir miyim lütfen?

JULIA

Hayır efendim. Çok özür dilerim, sayın bayan.

125

(1) Bu mektup, muhtemelen Proteus'un Julia'ya gönderdiği mektup. Julia'nın Silvia'ya bu mektubu (daha sonra iki yüzüğü karıştırdığı gibi) kasten mi, yoksa yanlışlıkla mı verdiği tartışmaya açık.

SILVIA

Pekâlâ; efendinin yazdığına da bakmıyorum o zaman.
Biliyorum zaten ne yazdığını: Tumturaklı vaatler,
Ömrü işte bu kâğıt parçası kadar kısa,
Allı pullu yeminler.

(*Mektubu yırtar.*)

JULIA

Efendim, size bir de yüzük gönderdi.

130

(*Yüzüğü uzatır.*)

SILVIA

Demek utanmadan bu yüzüğü gönderiyor!
Oysa bana bin kere demişti,
Bu yüzüğü vedalaşırlarken Julia verdi, diye.
Onun vefasız parmağı yüzüğü kirletmiş olsa da,
Benimki aynı suçu işlemeyecek Julia'ya karşı.

135

JULIA

O da teşekkür eder.

SILVIA

Ne dedin?

JULIA

Onu düşündüğünüz için teşekkür ederim, dedim efendim.
Zavallı kadıncağız; efendim ona çok haksızlık ediyor.

SILVIA

Onu tanıyor musun?

140

JULIA

Neredeyse kendim kadar.
Çektiği acıları düşündükçe, yemin ederim,
Belki yüz kere ağlamışımıdır.

SILVIA

Belki de Proteus onu terk etti sanıyor.

JULIA

Bence evet; üzüntüsünün nedeni bu.

145

SILVIA

Çok güzel bir kadın, değil mi?

JULIA

Eskiden çok daha güzeldi. O zamanlar,

Efendimin onu sevdiğini sanıyordu.

Hatta, sizin kadar güzeldi bence.

Ama daha sonra aynasına küstü;

150

Güneş maskesini⁽¹⁾ bir kenara attı.

Açık hava yanaklarındaki gülleri kuruttu;

Yüzünün beyaz tenini soldurdu. Öyle ki,

Neredeyse benim kadar karardı şimdi.

SILVIA

Boyu uzun muydu?

155

JULIA

Aşağı yukarı benim kadar. Pentecost'ta,⁽²⁾

Şenlik ve gösteriler sırasında ben de,

Genç olduğum için kadın rolüne çıkmıştım.⁽³⁾

Bana Bayan Julia'nın giysisini vermişlerdi;

Erkeklerin dediğine göre, üstüme tam oturmuştu.

160

Sanki giysi bana göre yapılmıştı.

Onun için diyorum, benim boyumda diye.

Hatırlıyorum da, Julia'yı iyi ağlatmıştım;

Rolüm çok acıklıydı çünkü.

Theseus kendisine yüz çevirip terk ettiği için

165

(1) Soylu kadınların beyaz tenlerini güneş ışınlarından korumak için taktıkları maske.

(2) Pentecost: Hristiyanlıkta, Paskalya'dan yedi hafta sonra gelen bir yortu. Bu yortu sırasında, İngiltere'nin pek çok bölgesinde tiyatro oyunları ve gösterileri sergilenirmiş.

(3) Elizabeth dönemi tiyatrosunda, kadın rollerine oğlan çocuklar veya "sesi kalınlaşmamış" gençler çıkarmış.

Kederinden kahrolan Ariadne'yi oynuyordum.⁽¹⁾
 Rolümü, gözyaşlarıyla o kadar canlı oynamıştım ki,
 Zavallı hanımım çok etkilenmiş,
 Ağlamaktan bir hal olmuştu. Canım çıksın ki,
 Onun acısını aynen içimde duymuştum.

170

SILVIA

Sana şükran borçlu olmalı, iyi yürekli genç.
 Yazık, zavallı kadın; ne kadar yalnız,
 Ne kadar çaresiz şimdi! Anlattıklarını düşündükçe
 Ağlamaktan kendimi alamıyorum. Al şu keseği;
 Sevgili hanımının hatırına veriyorum onu sana;
 Onu çok sevdiğin belli çünkü. Hoşça kal. (Çıkar.)

175

JULIA

Gün gelir tanışırsanız, o da size teşekkür edecektir.
 Ne kadar iyi yürekli, zarif, hoş bir kadın!
 "Hanımımın" sevgisine bu kadar değer verdiğine göre,
 Umarım efendimin girişimi yarım kalır.
 Hayret! Aşk nasıl da oynucağa dönüveriyor!
 İşte Silvia'nın resmi.⁽²⁾ Şuna bir bakayım.
 Benim de saçım böyle yapılı olsaydı,
 Yüzüm en az onunki kadar güzel olurdu.
 Ama ressam ona biraz teveccüh göstermiş;
 Ya da benim kendime teveccühüm biraz fazla.
 O kumral, benim saçlarımsa sapsarı.
 Eğer sırf buysa ona âşık eden sevdiğimi,
 Ben de bu renk bir takma saç alırım olur biter.
 Silvia'nın gözleri cam gibi gri, benimkiler de öyle.
 Onun alnı ne kadar darsa, benimki o kadar geniş.⁽³⁾
 Şu aşk tanrısı bu kadar kör olmasa,

180

185

190

(1) Yunan mitolojisine göre, sevgilisi Theseus onu terk edince, Girit kralı Minos'un kızı Ariadne kendini asarak intihar eder.

(2) Silvia'nın portresi, muhtemelen, duvara dayalı olarak Julia'nın karşısında duruyor.

(3) O çağda geniş alın güzellik işareti sayılıyormuş.

Sevdiğimin Silvia'da beğenip de
 Bende beğenmeyeceği ne olabilir acaba?
 Hadi bakalım, gölgeye karşı gölge!⁽¹⁾ İşte rakibim.

195

(Portreyi eline alır.)

Ey hissiz resim!
 Tapılacak, öpülecek, sevilecek olan sensin.
 Oysa biraz his, biraz akıl olsaydı sevdiğimde,
 Benim maddi bedenimde bulurdu gerçek ilahesini.
 Bana iyi davranan sahibenin hatırına
 Ben de sana iyi davranacağım. Yoksa,
 Jüpiter⁽²⁾ aşkına yemin ederim,
 Efendimin aşkına son vermek için
 O görmeyen gözlerini parmaklarımla oyardım. (Çıkar.)

200

(1) Resim nasıl sadece bir suret, bir "gölge" ise, Julia da kendisini bir gölge, bir hiç olarak görüyor.

(2) Roma mitolojisinde en büyük tanrı.

BEŞİNCİ PERDE

B i r i n c i S a h n e

(Milano'da bir manastır. Sir Eglamour.)

EGLAMOUR

Güneş batıda ufku yaldızlıyor.
Keşiş Patrick'in hücresinde
Silvia'yla buluşma vakti geldi.
Mutlaka gelecektir; âşıklar tez canlı olur;
Randevu kaçırmak bir yana
Vaktinden önce gelirler buluşmaya.

5

(Silvia girer.)

Hah, işte geldi. Hanımefendi, mutlu akşamlar!

SILVIA

Amin, amin. Çabuk, kuzum Eglamour,
Manastır duvarının yanındaki arka kapıya gidelim.
Galiba peşimde hafiyeler var.

10

EGLAMOUR

Tamam, korkmayın. Ormana üç fersah bile yok.
Oraya ulaşırsak emniyette oluruz. *(Çıkarlar.)*

İ k i n c i S a h n e

(Milano'da Dük'ün sarayı. Thurio, Proteus ve uşak oğlan kılığında Julia.)

THURIO

Sir Proteus, Silvia dileklerime ne cevap verdi?

PROTEUS

O, her zamankinden daha ılımlı gördüm onu.
Ama tipinizle ilgili tereddütleri var.

THURIO

Ne yani, bacağım mı kısaymış?

PROTEUS

Hayır, ama biraz cılızmış.

5

THURIO

O zaman çizme giyerim, dolgun görünür.

JULIA (Kendi kendine)

Ama aşk sevmediğine gitmez,
Ne kadar mahmuzlasan boş.

THURIO

Peki, yüzüm için ne diyor?

PROTEUS

Güzel, akça pakça, diyor.

10

THURIO

Yalancı kahpe! Ben esmerim!

PROTEUS

Olsun, inci de beyazdır ve eskiler ne demiş:
"Güzel kadının gözünde, esmer erkek bir incidir."

JULIA (*Kendi kendine*)

Ama ne inci! Gözüne perde inmiş gibi!

Ona bakmamak için gözümü kaparım daha iyi.

15

THURIO

Konuşmamı nasıl buluyor?

PROTEUS

Savaşta söz ettiğinizde, kötü.

THURIO

Ama aşktan ve huzurdan söz ettiğimde hoşlanıyor, değil mi?

JULIA (*Kendi kendine*)

Asıl ona biraz huzur versen bayılacak.

THURIO

Cesaretime ne diyor?

20

PROTEUS

A, o konuda hiç şüphesi yok, efendim!

JULIA (*Kendi kendine*)

Tabii yok; ne kadar ödleğ olduğunu biliyor.

THURIO

Sülaleme ne diyor?

PROTEUS

İyi bir soydan geliyormuşsunuz, diyor.

JULIA (*Kendi kendine*)

Evet, beyzade soyundan gelen bir şapşal.

25

THURIO

Malımı mülkümü biliyor mu?

PROTEUS

Evet, biliyor ve çok üzülüyor.

THURIO

Neden?

JULIA (*Kendi kendine*)

Böyle eşeğe bu kadar malın ne yararı var, diye.

THURIO

Hepsi kirada olduğu için.

30

JULIA (*Kendi kendine*)

İşte Dük geliyor.

(*Dük girer.*)

DÜK

İyi günler, Sir Proteus. İyi günler Thurio.
Hanginiz yakında Eglamour'u gördü?

THURIO

Ben görmedim.

PROTEUS

Ben de.

35

DÜK

Peki, kızımı gördünüz mü?

PROTEUS

Onu da görmedik.

DÜK

Pekâlâ; kızım o Valentine denen alçağa kaçmış.
Eglamour da onunla birlikteymiş. Keşiş Laurence
Ormanda dolaşıp çile doldururken ikisini de görmüş.
Adamı iyi tanıyormuş; kızı da tahmin etmiş.
Ama maskeli olduğu için emin olamamış.
Ayrıca, kızım bu akşam Patrick'in hücreğine gidip
Günah çıkaracakmış, ama gitmemiş.
Bu işaretlerden belli ki kızım kaçmış.
Onun için, şimdi lütfen konuşmayı kesip
Atlara atlayın ve yola düşün. Sizinle
Mantua yolundaki dağın alt yamacında buluşalım.

40

45

Kızım oraya kaçmış çünkü. Hadi beyler,
Lütfen vakit geçirmeden peşimden gelin. (Çıkar.)

50

THURIO

Şu hayırsız kızın yaptığına bak:
Kısmeti onu kovaladıkça, o kismetinden kaçıyor.
Ben de düşeyim bari peşlerine;
Ama bu azgın Silvia'nın aşkından değil,
Sırf Eglamour'dan öç almak için. (Çıkar.)

55

PROTEUS

Ben de gidiyorum, ama Silvia'nın aşkından;
Yoksa Eglamour umurumda değil. (Çıkar.)

JULIA

Ben de geliyorum, ama o aşka set çekmek için.
Silvia'ya kızdığımından değil, çünkü o da aşkı için gitti.

Ü ç ü n c ü S a h n e

(Mantua ormanının sınırında bir yer. Haydutlar ve tutsak aldıkları
Silvia.)

BİRİNCİ HAYDUT

Dur bakalım, sabırlı ol. Seni reisimize götürüyoruz.

SILVIA

Bunun gibi binlerce bela geldi başıma.
Onun için, sabretmeyi öğrendim.

İKİNCİ HAYDUT

Hadi, götürün onu.

BİRİNCİ HAYDUT

Yanında bir adam vardı, o nerede?

5

ÜÇÜNCÜ HAYDUT

Herif bacağına çevikmiş, kaçmayı becerdi.

Ama Moses'la Valerius peşindeler.
 Sen kızı al ormanın batı ucuna git.
 Bizim reis orada. Biz kaçanı arayacağız.
 Bu fundalık kuşatıldı, hiç kurtuluşu yok.
 (İkinci ve Üçüncü Haydut çıkar.)

10

BİRİNCİ HAYDUT (Silvia'ya)

Hadi, reisin mağarasına gidiyoruz.
 Korkmayın, o şerefli bir adamdır,
 Bir kadına kötü muamele etmez.

SILVIA

Ah, Valentine! Bütün bunlara
 Senin için katlanıyorum. (Çıkarlar.)

15

D ö r d ü n c ü S a h n e

(Ormanda başka bir yer. Valentine.)

VALENTINE

Nasıl da her şeye alışıyor insan! Şimdi,
 Bu ıssız yerler, insan ayağı girmemiş orman,
 Mamur, insan dolu şehirden daha hoşuma gidiyor.
 Burada gözlerden uzak bir kenara oturup
 Derdimi, hicranımı ezgiye dökerek
 Bülbülün acıklı şarkısına eşlik edebiliyorum.⁽¹⁾
 Sen, ey gönlümde yatan kadın,⁽²⁾
 Yeter sahipsiz bıraktığın bu yuvayı!
 Yoksa harap olacak, yıkılıp gidecek artık;

5

(1) Klasik mitolojide, Atika kralının kızı Philomela, Trakya kralı Tereus tarafından işgal edilir. Tanrılar Philomela'yı bülbüle dönüştürür. O nedenle bülbülün ötüşü hep "acıktır."

(2) Silvia'ya hitap ediyor.

Hiç iz kalmayacak önceki halinden.
 Ne olur, destek ol bana varlığınla Silvia!
 Ey güzel orman perisi, sevindir meyus âşığı!nı!
(Bağrıışmalar ve çatışma sesleri gelir.)

10

Bu sesler, patırtıgürültü de ne?
 Benim yoldaşlar bunlar; iradeleri yasa sanki!
 Gene hangi talihsiz yolcunun peşindeler kim bilir.
 Beni çok seviyorlar; ama işim de zor:
 Barbarlık, zorbalık yapmasınlar diye
 Çok çabalamam gerekiyor. Şöyle kenara çekilip
 Bakayım kimmiş bu gelenler. *(Kenara çekilir.)*
(Proteus, Silvia ve uşak oğlan kılığında Julia girer.)

15

PROTEUS

Bayan, bakın size bu hizmeti yaptım –
 Gerçi kulunuz ne yapsa siz umursamazsınız ya –
 Canımı tehlikeye atıp sizi ondan kurtardım,
 Yoksa size zorla sahip olup iffetinizi kirletecekti.
 Bir tatlı bakışınız yeter ödöl olarak.
 Bundan daha küçük lütuf isteyemem sizden;
 Daha azını siz de veremezsiniz herhalde.

20

25

VALENTINE *(Kendi kendine)*

Sanki bir rüya bu görüp duyduklarım!
 Aşk, sabır ver de katlanayım buna biraz.

SILVIA

Ah, ne zavallı, ne talihsiz biriymişim!

PROTEUS

Evet, bayan, ben gelene kadar talihsizdiniz.
 Ama işte ben geldim, talihiniz döndü.

30

SILVIA

Tam tersi, bu yılışmaların
 Ne kadar talihsiz olduğumu gösteriyor.

JULIA (*Kendi kendine*)

Evet, benim de. Şu tavrına bak!

SILVIA

Aç bir aslanın pençesine düşseydim; 35
 Dönek Proteus tarafından kurtarılmaktansa,
 O canavara yem olmayı yeğlerdim.
 Ah, Valentine'ı ne kadar sevdiğime Tanrı şahittir.
 Canımdan değerli onun hayatı benim için.
 Onu ne kadar seviyorsam, bu sahtekârdan, 40
 Bu yalancı Proteus'tan o kadar tiksiniyorum.
 Onun için, defol şimdi ve gözüme gözükme bir daha.

PROTEUS

Bir tatlı bakış için, sonu ölüm bile olsa,
 Her tehlikeye atılmaya hazırım.
 Ah, aşkın kaderi bu, hiç değişmiyor; 45
 Sevilen kadın nedense bir türlü sevemiyor.

SILVIA

Sevilen Proteus nasıl bir türlü sevemiyorsa!
 Senin ilk, en büyük aşkın Julia'nın kalbini oku.
 O güzelim kadın uğruna ettiğin
 Binlerce vefa yemini yalan oldu beni sevince. 50
 Vefa filan da kalmadı artık sende;
 Meğer ki, bir değil iki aşkın olsun.
 Ama bu da çok daha kötü.
 Çok sevgidense, hiç sevgisiz ol daha iyi,
 Sen, en yakın dostu aldatan adam! 55

PROTEUS

Aşkta dostu kim düşünür?

SILVIA

Proteus'tan başka herkes.

PROTEUS

Pekâlâ, madem tatlı sözlerin ince ruhu

Seni kandırıp yumuşatmaya yetmiyor,
Ben de asker gibi, kılıcımla denerim seni caydırmayı;
Zorla severim seni, zor, aşkın ruhuna ters düşse de.

60

SILVIA

Aman Tanrım!

PROTEUS (*Silvia'ya saldırmr.*)

Zorla da olsa benim olacaksın.

VALENTINE (*Öne çıkar.*)

Seni alçak zorba! Çek o kaba ellerini üzerinden!
Dostluk nedir bilmeyen adam!

65

PROTEUS

Valentine!

VALENTINE

Seni sahte dost! Ne vefa varmış meğer,
Ne sevgi sende! Dostluğun da bu kadarmış.
Hain adam, tüm ümitlerimi boşa çıkardın.
Gözümle görmesem inanmazdım.
Sana dostum demeye dilim varmıyor.
Beni yalancı çıkarırdın çünkü.
İnsanın sağ eli bile hain çıkarsa,
Kime güvenebilir artık? Proteus,
Yazık ki sana artık hiç güvenemem
Ve senin yüzünden insanlıktan da soğudum.
En derin yara, görünmeyen yaradır.
Ne günlere kaldık! Onca düşman arasında
En kötüsü bir dost çıksın!

70

75

PROTEUS

Utançtan ne diyeceğimi bilemiyorum.
Beni affet, Valentine.
Eğer yürekten gelen pişmanlık,
Suçumu bir nebze bağışlatmaya yeterse,

80

Bil ki, kahroldum. Gerçekten
Yaptığım şeyden azap duyuyorum.

85

VALENTINE

O zaman özrünü kabul ediyor
Ve seni yine dürüst biri görüyorum.
Pişmanlığı kabul etmemek olmaz.
Yerde de gökte de hoş görülür pişman olan.
Nedamet karşısında Ebedi Varlığın gazabı yatıştır.
Benim sevgim de o kadar açık ve sınırsız ki,
Sana bırakıyorum Silvia'da benim olan her şeyi.

90

JULIA

Ah, ne bahtsızım!

(Bayılır.)

PROTEUS

Çocuğa bakın!

VALENTINE

Hey, evlat! Ne oldu sana? Hadi, aç gözlerini, konuş.

95

JULIA

Ah, sayın bayım, efendim bana bir yüzük vermişti,
Bayan Silvia'ya diye, ama dalgınlıktan veremedim.

PROTEUS

Peki, evlat, nerede yüzük?

JULIA

İşte burada; bu yüzük.

(Proteus'a yüzüğü verir.)

PROTEUS

Dur bakayım. Bu benim Julia'ya verdiğim yüzük.

100

JULIA

Ah, çok afedersiniz, efendim. Yanlışlık oldu.

(Proteus'a başka bir yüzük verir.)

Buydu Silvia'ya gönderdiğiniz yüzük.

PROTEUS

Peki, o yüzüğü nereden buldun?

Ayrılırken Julia'ya vermiştim ben onu.

JULIA

Julia da bana verdi.

105

Buraya da Julia getirdi.

(Julia, kimliğini açığa vurur.)

PROTEUS

O da ne? Julia ha!

JULIA

Evet, bütün yeminlerinin hedefi olan,

Hepsini kalbinin derinlerinde saklayan kişi.

Vefasızlığınla kaç kere kırdın o kalbi.

110

Ah Proteus, şu kılığıma bak da yüzün kızarsın.

İffetime yakışmayan bir kılığa büründüğüm için

Sen utan; aşk uğruna bu kılığa girmek

Utanılacak şeyse eğer. Ayrıca, konu ahlaksa,

Erkeğin fikir değiştirmesi yanında,

115

Kadının kılık değiştirmesi hiç kalır.

PROTEUS

Erkeğin fikir değiştirmesi! Çok doğru.

O Tanrım! Vefalı olabilseydi

Mükemmel olurdu erkek. Ama,

Bu tek kusur ona her hatayı yaptırıyor;

120

Her günahı işletiyor. Vefa yemini etmesiyle

Aldatmaya başlaması bir oluyor vefasız adamın.

Vefalı gözle baktığımda her ikisinin de yüzüne,

Nesi güzel Silvia'nın Julia'dan?

VALENTINE

Hadi hadi, ikiniz de uzatın ellerinizi.
Sizi mutlu sona ulaştırmak kutsal görevim olsun.
Böyle iki dostun daha fazla düşman kalması yazık.

125

(Julia ve Proteus el ele tutuşurlar.)

PROTEUS

Tanrı şahidimiz olsun. Sonsuza dek dileğim bu.

JULIA

Benim de.

(Yanlarında tutsakları Dük ve Thurio ile Haydutlar girer.)

HAYDUTLAR

Ganimet, ganimet, ganimet!

130

VALENTINE

Yapmayın, yapmayın diyorum. Lordum, Dük bu!

(Haydutlar, Dük ile Thurio'yu bırakırlar.)

Dük hazretleri, gözden düşmüş,
Sürgüne gönderilmiş bir adamın,
Valentine'ın yanına hoş geldiniz.

DÜK

Sir Valentine!

135

THURIO

İşte Silvia, benim Silviam.

VALENTINE

Thurio, canını seviyorsan geri dur.
Öfkemin sınırını aşma.
Silvia'ya da "Benim Silviam," deme.
Bir daha dersin, Verona'da barınamazsın.
İşte Silvia burada duruyor. Sakın dokunma,
Nefesini bile uzak tut ondan, yoksa karışmam.

140

THURIO

Tamam, tamam, Sir Valentine, anlaşıldı.
 Zaten, seni sevmeyen kız için
 Canını tehlikeye atmak aptallık olur.
 Ben vazgeçtim Silvia'dan; alın sizin olsun.

145

DÜK

Şu işe bak! Sen ne adi insanmışsın ki,
 Bunca zaman peşinde koştuktan sonra
 Sudan bir gerekçeyle bırakıverdin onu.
 Sana gelince Valentine, soyumun şerefi adına,
 Cesaretinden ötürü seni kutluyorum. Bence
 Bir imparatoriçenin aşkına layıksın sen.
 Ve bil ki, şu anda tüm kırgınlıklarımı unuttum;
 Ne kin kaldı ne garaz. Seni yuvaya çağırıyorum.
 Benzersiz liyakatin yepyeni bir durum yarattı;
 İşte ben de buna tanışım. Sir Valentine,
 Sen bir beyefendisin ve iyi soylusun.
 Al Silviani; onu çoktan hak ettin.

150

155

VALENTINE

Efendimize minnettarım.
 Bu armağan beni mutlu kıldı.
 Şimdi sizden, kızınızın hatırı için,
 Bir lütuf daha diliyorum.

160

DÜK

Dileğin her ne ise, senin hatırın için, bağışlıyorum.

VALENTINE

Yanımda gördüğünüz bu sürgün adamlar da
 Hep nitelikli, değerli kişiler.
 Onların da işledikleri suçu bağışlayın,
 İzin verin sürgünden vatana dönsünler.
 Hepsi akıllı başında, yasalara saygılı, iyi insanlar;
 Büyük hizmetler için uygunlar, değerli lordum.

165

DÜK

Pekâlâ, beni ikna ettin. Onları da, seni de bağışlıyorum. 170
 Ehliyetlerine göre, görevlere dağıt hepsini.
 Hadi gel, gidelim. Tüm ihtilaflar sona erdi.
 Törenle, eğlenceyle, şenlikle kutlayalım bunu.

VALENTINE

Hem yürüyüp hem konuşalım ve bu arada, 175
 Cüretimi bağışlarsanız sizi biraz gülümseteyim.
 Şu uşak oğlan hakkında ne düşünüyorsunuz?

DÜK

Zarif birine benziyor; bak, yüzü kızardı.

VALENTINE

Hatta, bence bir oğlan çocuğu için fazla zarif, lordum.

DÜK

Bununla ne demek istedin?

VALENTINE

Efendimiz, yolda anlatırım; ama 180
 Olan biteni duyunca hayretten hayrete düşeceksiniz.
 Gelin, Proteus, açığa çıkan aşklarınızın
 Hikâyesini dinlemek de sizin kefaretiniz olsun.
 Ondan sonra, düğünlerimiz aynı gün olacak,
 Tek şenlik, tek ev, karşılıklı tek mutluluk. (Çıkarlar.) 185

William Shakespeare

- ◆ Antonius ve Kleopatra
- ◆ Atinalı Timon
- ◆ Bir Yaz Gecesi Rüyası
- ◆ Coriolanus
- ◆ IV. Henry
- ◆ Fırtına
- ◆ Hamlet
- ◆ Huysuz Kız
- ◆ Julius Caesar
- ◆ Kral Lear
- ◆ Macbeth
- ◆ Onikinci Gece

- ◆ Othello
- ◆ Romeo ve Juliet
- ◆ Size Nasıl Geliyorsa
- ◆ Soneler
- ◆ III. Richard
- ◆ Venedik Taciri
- ◆ Veronali İki Beyzade
- ◆ Windsor'ın Şen Kadınları
- ◆ Yanlışlıklar Komedyası
- ◆ Yeter ki Sonu İyi Bitsin
- ◆ Yok Yere Yaygara

ISBN 978-975-14-1262-1

9 789751 412621

11,00- YTL